

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU

OPINNÄYTETYÖ

**Opas monikulttuurisille nuorille suunnatusta
leiriohjaajakoulutuksesta**

Ville Nikola & Toni Toivonen

Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma (210 op)

11/2010

HUMANISTINEN AMMATTIKORKEAKOULU
Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma

TIIVISTELMÄ

Työn tekijä Ville Nikola ja Toni Toivonen	Sivumäärä 42 ja 38 liitesivua
Työn nimi Opas monikulttuurisille nuorille suunnatusta leiriohjaajakoulutuksesta	
Ohjaava opettaja Riikka Jalonen	
Työn tilaaja ja/tai työelämäohjaaja Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry ja Suomen Pakolaisapu ry:n Järjestöhautomo	
<p>Tämä opinnäytetyö on kuvaus ja analyysi prosessista, jonka tuloksena tuotettiin Suomen nuorisoyhteistyö Allianssi ry:lle ja Suomen Pakolaisapu ry:lle opas, jonka avulla leiriohjaamisesta kokemusta omaava järjestö voi toteuttaa viikonlopun mittaisen leiriohjaajakoulutuksen monikulttuurisille nuorille. Oppaan laatiminen pohjaa demokoulutukseen, joka järjestettiin vuoden 2010 toukokuussa. Opinnäytetyö kuvaa prosessin suunnitteluvaiheesta valmiin produktin tuottamiseen. Tietopohjana on monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden, sosiaalisen vahvistamisen ja eri kasvatuksellisten menetelmien, kuten forumteatterin, seikkailukasvatuksen ja tekemällä oppimisen näkökulmia. Oppaan tarkoitus ei ole antaa tietoa leiritoiminnan järjestämisestä, vaan ohjeistaa käyttäjä orientoitumaan monikulttuurisen ryhmän ohjaamiseen, sekä ottamaan huomioon niitä seikkoja, jotka nousevat esiin eri kulttuuri- ja kieliryhmien parissa työskennellessä. Pyrimme myös tarkastelemaan prosessia, sen vahvuuksia ja ongelmakohtia, tavoitteita ja onnistumisia niin oppaan, prosessin, laatijan kuin tilaajankin näkökulmasta.</p>	
Asiasanat maahanmuuttajat, leiritoiminta, leiriohjaaja, monikulttuurisuus, kolmas sektori, integraatio, immersio	

HUMAK UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES
Civic Activities and Youth Work

ABSTRACT

Authors Ville Nikola and Toni Toivonen	Number of pages 42 and 38 attachement pages
Title A Manual for Organizing Camp Leader Courses for Multicultural Young	
Supervisor Riikka Jalonen	
Subscribers Finnish Youth Co-operation – Allianssi and Finnish Refugee Councils Organisation Incubator	
<p>This thesis work is a report and an analysis covering the process which resulted in a manual for organizing a weekend-long camp instructor course for multicultural young. The manual was ordered by the Finnish Youth Co-operation Allianssi and the Finnish Refugee Council. The thesis depicts the process beginning from the planning stage and resulting in producing the completed manual. The theory base lies in the themes of multiculturalism, social empowerment, different pedagogical methods such as forum theater, adventure education and non-formal learning. The purpose of the manual is not to provide know-how on organizing camp activity, but instead making the reader aware of the necessary viewpoints when working with a multicultural group of youngsters, such as differences of culture and dealing with the language barrier. The thesis also examines the process, it's strengths, difficulties, goals and achieving them from the viewpoints of the course's participants, producers as well as the organizations'.</p>	
Keywords immigrants, camp activity, camp leaders, multiculturalism, third sector, integration, immersion	

Sisällysluettelo

TIIVISTELMÄ	2
ABSTRACT	3
1. JOHDANTO	5
2. Työn taustaa	9
2.1. Riskit ja haasteet - Monikulttuurisuus leiriolosuhteissa	10
2.2. Kulttuuri ja sukupuoli	11
2.3. Kulttuuri ja kieli - kommunikointi ja sen haasteet	13
2.4. Järjestöt, aktiivinen kansalaisuus ja kotoutuminen	14
2.5. Tavoitteet ja mittarit - Mitä koulutetaan	15
2.6. Strategiat ja strategiset kysymykset sekä tematiikka - Miten ja miksi? Tekijöiden lähtökohdat	16
2.6.1. Immersiivinen kokemus oppimisen tehostajana	17
2.6.2. Forumteatteri	18
3. PROSESSIN KUVAUS	20
3.1. Aikataulu, toteutus ja kouluttajat.....	23
3.2. Toinen koulutusviikonloppu.....	30
3.3. Tilaajien työnjako	30
4. MITÄ SEURAAVAKSI - Oppaan edelleen kehittäminen	35
5. Opinnäytetyöprosessi ammatillisuuden vahvistajana	37
5.1. Omat oppimistavoitteet: Toni	37
5.2. Omat oppimistavoitteet: Ville	39
5.3. Työnjako Villen ja Tonin välillä.....	40
6. LÄHDELUETTELO	42
7. LIITTEET	44
7.4. Leiriohjaajakoulutuksen mainos	44
7.5. Produkti: Minustako leiriohjaaja - Opas monikulttuurisille nuorille suunnatusta leiriohjaajakoulutuksesta.	45

1. JOHDANTO

Tämä opinnäytetyö koostuu kahdesta itsenäisestä kokonaisuudesta, opinnäytetyöosasta, ja produktiosasta. Opinnäytetyö on kuvaus ja analyysi prosessista, jonka tulos on produkti ”Minustako leiriohjaaja – Opas monikulttuurisille nuorille suunnatusta leiriohjaajakoulutuksesta”. Opas, eli opinnäytetyömme produkti on tarkoitettu monikulttuurisille nuorille suunnattujen leiriohjaajakoulutusten järjestäjille esimerkiksi järjestöissä. Produkti sisältää seuraavia näkökulmia ja pyrkii vastaamaan seuraaviin kysymyksiin/kehittämistarpeisiin:

- Mitä on hyvä huomioida koulutettaessa kun koulutuksen osallistajat ovat monikulttuurisia nuoria
- Mitä monikulttuurisille nuorille suunnatun leiriohjaajakoulutuksen on hyvä sisältää ja miten sisältö voidaan koulutuksessa käydä läpi
- Mitä on hyvä huomioida koulutuksen käytännön järjestelyissä, kun osallistajat ovat monikulttuurisia nuoria. (Ks. produktin kappale 2.)

Sidosryhmät jotka tästä opinnäytetyöstä ja siihen kuuluvasta oppaasta hyötyvät ovat tilaajat: Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry ja Suomen Pakolaisavun Järjestöhautomo sekä suunnittelussa mukana olleet tahot: Leirikesä ry, Parasta Lapsille ry ja Radio Warsan. Lisäksi huomattavana hyödynsaajana ovat kaikki ne järjestöt tai tahot jotka haluavat järjestää leiritoimintaa Suomessa monikulttuurisille nuorille. Myös leiritoimintaa jo järjestävät tahot voivat saada tästä vinkkejä omaan työhönsä, kuten esimerkiksi miten ottaa huomioon monikulttuurisuus omassa toiminnassaan, sekä muokata omaa toimintaansa niin, että se on todella avointa ja kaikkien saavutettavissa.

Produktin tilaajina toimivat Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ry (myöhemmin Allianssi) ja Suomen Pakolaisavun Järjestöhautomo (myöhemmin Pakolaisapu). Taustana produktin tilaamiselle oli Allianssin ja Pakolaisavun havainto siitä, että monikulttuurisilla järjestöillä oli tarve leiriosaamiselle ja leiriohjaajille. Tähän tarpeeseen produkti pyrkii vastaamaan luomalla rajapinnan jossa Suomen leiriosaajat kohtaavat monikulttuuriset järjestöt. Tämä toteutetaan tuottamalla näiden

tahojen käyttöön helppolukuinen ja helposti omaksuttava työkalupakki, joka antaa valmiudet leiriosajille järjestää leiriohjaajakoulutuksia monikulttuurisille nuorille.

Produktissa tarkoituksena on ollut kuvata mahdollisimman tarkasti koulutuksen rakenne, turhia teorioita lisäämättä. Tämä tekee produktista helposti ja nopeasti luettavan. Se kuitenkin vaatii lukijalta valmiiksi paljon osaamista niin kouluttamisesta kuin leireistäkin, sillä käytännön taustalla oleva teoria on jätetty pois melkein kokonaan. Demokoulutusviikonlopun kuvaaminen kronologisesti produktissa vaihe vaiheelta, tekee siitä myös käyttökelpoisen työkalun itse koulutustilanteessa. Produkti löytyy tämän opinnäytetyön loppupuolelta liitteenä, ja sen lukeminen ennen varsinaisen opinnäytetyön lukemista tai sen yhteydessä todennäköisesti helpottaa luetun hahmottamista ja jäsentämistä.

Opinnäytetyössä syvennämme produktin antamia käytännön näkökulmia teoriaan koulutuksen taustalla, sekä selitämme syitä produktissa käytettyjen käytännön ratkaisujen ja koulutusmenetelmien takana. Tavoitteenamme opinnäytetyössä on että produktista tulee käyttökelpoinen opas, jota voi käyttää saadakseen lisätukea monikulttuurisille nuorille suunnatun leiriohjaajakoulutuksen järjestämiseen. Tavoitteen onnistumisen näkee kuitenkin vasta käytännössä pitkän ajan kuluttua, kun produktia on ensin käytetty. Tällaisen pitkän aikavälin vaikuttavuuden mittaaminen on erittäin haastavaa (Jalonen 2007, 3) ja tavoitteiden onnistumisen arvioiminen jääkin siis suurelta osin tilaajien organisoimisen vastuulle tulevaisuuteen.

Luonteestaan johtuen tämä opinnäytetyö ei ole perinteinen tapaustutkimus, emmekä ole käyttäneet perinteisiä kvantitatiivisia menetelmiä missään osassa. Olemme käyttäneet laadullisen tutkimuksen piiristä osallistuvaa havainnointia, joka tapahtui koko opinnäytetyöprosessin ajan produktin demokoulutuksen suunnittelusta opinnäytetyön kirjoittamisen loppuun saakka. (Eskola & Suoranta 2000, 99-110.) Tämän lisäksi saimme suullista ja kirjallista palautetta demokoulutuksen osallistujilta sekä tilaajilta.

Produktin laadunvalvontaa ja aikataulussa pysymistä varten perustettiin ohjausryhmä, johon kuului tilaajien ominaisuudessa Allianssista Mirella Huttunen ja Pakolaisavusta Matti Forsberg ja myöhemmin myös Saba Ayub-Riipinen, sekä

Leirikesä ry:stä Perttu Helle leiritoiminnan asiantuntijan ominaisuudessa. Lisäksi ohjausryhmän kokouksissa sihteerinä ja suunnittelijana toimi Ville Nikola. Ohjausryhmä oli yhtä mieltä siitä että laadukkaan produktin tuottamiseksi, pitäisi demokoulutukselle perustaa suunnittelu- ja toteutusryhmä, joka huolehtisi koulutusten toteuttamisesta ja järjestämisestä. Toni Toivonen kuuli leiriohjaajakoulutuksen järjestämisestä ja kiinnostui aiheesta. Lopulta keskusteltuaan Ville ja Toni esittivät ohjausryhmälle, että he voisivat tehdä toteutuksen ja opinnäytetyön yhdessä, jolloin siihen saisi myös teoriapohjaa monikulttuurisuudesta, joka on Tonin suuntautumisopintojen keskiössä.

Sekä opinnäytetyön että produktin ovat kirjoittaneet Humanistisen ammattikorkeakoulun opiskelijat Ville Nikola ja Toni Toivonen. Ville Nikola on työskennellyt Leirikesä ry:n järjestämällä lastenleireillä kesäisin ja talvisin yli 10-vuoden ajan. Vilellä on monipuolinen kokemus leiritoiminnan eri osa-alueista ja hän on ohjannut erikokoisia ja eri-ikäisiä ryhmiä useiden vuosien ajan. Ville on myös suunnitellut koulutuksia ja kouluttanut Leirikesän henkilökuntaa leirin eri tehtäviin usean vuoden ajan. Koko opintojensa ajan Ville on myös tehnyt nuorisotalon töitä, osin monikulttuurisillakin nuorisotaloilla. Nykyisessä työssään Hyvinkään Nuorisopalveluilla hän suunnittelee uuden nuorisotalon avaamista uuteen kaupunginosaan, ja kun uusi nuorisotalo aukeaa, tulee Vilestä tämän nuorisotalon talovastaava. Opintojensa ajan Ville on suuntautunut sosiaaliseen vahvistamiseen, mikä tukee osaltaan ryhmän toimintaa, kuten myös sekä Villen että Tonin seikkailukasvatustopinnot. Osittain nämä opinnot ovat saaneet aikaiseksi kipinän myös Villen seikkailulliseen harrastukseen, laitesukellukseen. Siinä sujuva yhteistoiminta oman sukellusparin kanssa on turvallisuuden kannalta äärimmäisen tärkeää (Vikman 2007, 261-281) niin kuin se on monessa muussakin seikkailullisessa lajissa ja elämässä yleisestikin.

Toni Toivonen on monikulttuurisen nuorisotyön vahva osaaja, mistä kertoo nykyinen työpaikka Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskuksen palveluksessa jossa Toni hyödyntää osaamistaan media- ja seikkailukasvatuksessa, sekä pitkällistä musiikkitaustaansa. Toni toimii tällä hetkellä omalla alueellaan monikulttuurisen tiiminsä keskiössä. Aiemmin Toni on tehnyt töitä mm. Leirikesä ry:llä ohjaajana, mistä tulee monipuolinen kokemus lasten ja nuorten ohjaamisesta sekä suurten ryhmien

hallitsemisesta. Pitkäikäisessä harrastuksessaan partiossa Toni on ohjannut ryhmiä ja kouluttanut muita toimimaan yhdessä. Ohjaustoimintaa on tullut myös kovaa itsekuria vaativan karate -itsepuolustuslajin junioritoiminnan valmentajana. Vahva yhdessä tekemisen mentaliteetti ja ryhmätoiminnan tukeminen kumpuaa Tonin sisältä seikkailukasvatusopintojen myötä. Sen lisäksi Toni on suuntautunut opinnoissaan monikulttuurisuuteen ja kansainvälisyyteen, mikä on yksi niin produktin kuin sitä kautta myös opinnäytetyön keskeisistä näkökulmista.

Produktin kirjoittamisen tukemiseksi suunniteltiin kaksi demokoulutusta. Ensimmäinen järjestettäisiin keväällä, mikä antaisi pohjan produktin kirjoittamiselle. Toinen koulutus oli tarkoitus järjestää syksyllä. Tässä koulutuksessa produktia testattaisiin käytännössä antamalla se jollekin valmiille koulutusporukalle, jolloin he voisivat järjestää leiriohjaajakoulutuksen produktin mukaan. Tästä saatu palaute otettaisiin huomioon produktissa ennen sen julkaisemista. Kun tässä opinnäytetyössä puhutaan demokoulutuksesta niin tarkoitetaan jompaakumpaa näistä kahdesta tapahtumasta, ja se kumpaa tarkoitetaan käy ilmi asiayhteydestä.

Ensimmäisen demokoulutuksen suunnitteluryhmään kutsuttiin Villen ja Tonin lisäksi vuonna 2009 leiriapuohjaajakoulutusta suunnittelemassa mukana ollut sairaanhoitaja Marian Ismail. Marianin vastuulle demokoulutuksessa tuli ensiapu. Siinä käytiin läpi yleisimpiä ensiaputaitoja, mitkä kaikkien on hyvä osata. Lisäksi suunnitteluryhmään kutsuttiin Parasta Lapsille ry:stä vapaaehtoistoiminnan kehittäjä Taru Heinonen, jonka koulutusvastuulle tuli alun ”Tutustuminen ja ryhmäytyminen” –osio sekä ”Leiri ja leiriohjaaja” ja ”Leirit ja leiritoiminta” –osiot. Ensimmäinen liittyy ryhmän orientoimiseen toimimaan viikonloppu yhdessä ja viimeiset kaksi ovat yleisiä leireihin ja ohjaamiseen liittyviä kokonaisuuksia. Tonin osuudeksi koulutuksessa tuli leiriturvallisuudesta kouluttaminen. Tähän liittyvät kaikki asiat niin fyysisestä (ympäristö) kuin henkisestäkin (turvallisuuden tunne) turvallisuudesta. Ville koulutti osiot ”Leirin ohjelma”, missä käsiteltiin monipuolista leiriohjelmaa ja leirin ohjelman tavoitteellisuutta sekä yhdessä Saara Arvon kanssa osion ”Leiriläisen kohtaaminen”. ”Leiriläisen kohtaaminen” –osioon kuului tärkeimpinä se, miten kohdataan lapsi tai nuori ilman ennakkoluuloja sekä mitä tehdä vaikeissa tilanteissa, joihin leirillä saattaa joutua. Saara Arvo on teologian maisteri, jolla on myös opettajan pätevyys. Saara on

toiminut pitkään leiritoiminnassa partiossa sekä usean vuoden ajan ohjaajana, esimiehenä kuin kouluttajanakin Leirikesä ry:llä.

Yksi suurimmista kokemistamme haasteista prosessin aikana oli, vaikka sitä kuulutetaankin monessa paikassa, moniammatillinen yhteistyö eri organisaatioiden välillä. Yhteistä keskusteluaikaa yhteisen pöydän äärellä oli usein vaikea löytää, kun kaikki tekivät myös muita omia asioitaan. Tämä on asia, johon ei varmasti saada, kuten ei ole tarkoituskaan, vastausta tämän opinnäytetyön kautta. Se on kuitenkin asia, joka kannattaa huomioida kaikissa yhteyksissä, joissa yhdessä toimivia organisaatioita on enemmän kuin yksi.

2. Työn taustaa

Suomessa leiritoimintaa on harjoitettu jo hyvin pitkän aikaa toimintamuotona lapsille ja nuorille; niin kesä- ja partioleirejä kuin erilaisia urheilu- ja aktiviteettileirejäkin. Sekä partiotoiminnassa että Leirikesällä tekemiemme havaintojen perusteella, että useiden lähteiden, kuten esimerkiksi Katriina Raumanin ja Eeva Vajavaaran (2010, 5-13) opinnäytetyössään *Kohti oikeasti avointa partiota* tekemät päätelmät osoittavat, että vaikka suomi on huomattavasti monikulttuurisempi kuin aikaisemmin, ei partio- tai leiritoiminnassa juuri näy kuin kantaväestöön kuuluvia lapsia ja nuoria. Monikulttuurisen taustan omaavat leiriläiset tai partiolaiset eivät toki ole täysin vieras näky, mutta verrattuna väestörakenteeseen tässä on selvä poikkeama havaittavissa: partio- ja leiritoimintaan osallistuvien maahanmuuttajataustaisten lasten ja nuorten osuus on selvästi pienempi kuin mitä sen pitäisi väestörakenteeseen suhteutettuna olla. Syytä tähän saattaa olla useita. Osa varmasti johtuu siitä, että leiri –sanalla saattaa olla pakolaistaustaisille varsin ikäviä mielleyhtymiä, eikä se välttämättä ole toimintamuotona kovinkaan tuttu Suomeen muuttaneelle. Ei tarvitse mennä kovinkaan pitkälle ajassa taaksepäin, kun leiri –sanon mielleyhtymät olivat suomalaisillekin enimmäkseen varsin sotaisia ja negatiivissävytteisiä, ainakin mitä tulee sanakirjojen sille antamiin merkityksiin. (Ketola 2002, 48-60.)

Tämän takia on syytä myös pohtia, onko suomalainen leiritoiminta kaikille niin avointa ja helposti lähestyttävää kuin annetaan ymmärtää? Onko kentällä ja sen toimijoilla todellista tahtoa ja halua tehdä toiminnasta kaikille avointa ja helposti

lähestyttävää? Etenkin vapaaehtoistoiminnassa saattaa olla kohtuutonta odottaa, että ihmiset olisivat valmiita muuttamaan itselleen tärkeän toiminnan luonnetta tai muotoa ratkaisevasti tällaisen päämäärän eteen, eikä toimintaa tulisikaan eriyttää ja räätälöidä vain maahanmuuttajien tarpeisiin (Rauman & Vajavaara 2010, 47-48), mutta ollaanko valmiita edes kommunikoidaan avoimesti, ja kertomaan siitä, mitä toiminta todella on ja miten siihen voi osallistua?

Tähän problematiikkaan produktimme pyrkii tuomaan jonkinlaisia ratkaisutyökaluja mahdollistamalla ja helpottamalla leiriosaamisen välittämisen myös maahanmuuttajataustaisille toimijoille, ja näin pienentävän yhdessä toimimisen kynnystä molemmin puolin.

2.1. Riskit ja haasteet – Monikulttuurisuus leiriolosuhteissa

Kun koulutukseen osallistuvan ryhmän jäsenet tulevat eri kulttuureista ja uskonnollisista taustoista kuin kantaväestö – ja toisinaan myös kouluttajat – on väistämättä otettava huomioon kaikki aspektit, jotka saattavat poiketa yhtenäisen kulttuuri- ja uskontotaustan omaavan ryhmän kouluttamisesta. Nämä erilaisuudet tuovat mukanaan myös omat haasteensa, joiden huomioiminen ei vaadi yleensä suunnattomia ponnistuksia tai erityisjärjestelyjä, mutta joiden huomiotta jättäminen tekee todennäköisesti koulutuksen toteuttamisen mahdottomaksi. Kulttuurin olennaisena osana myös kieli tuo omat, ehkä näkyvimvät ja tuntuvimmat haasteensa monikulttuurisen ryhmän kohtaamiseen sekä näiden kanssa toimimiseen.

Edellä mainituista syistä keskityimme opasta ja koulutusta suunnitellessamme sovelluksiin ja ratkaisuihin, jotka pohjaavat enimmäkseen monikulttuurisuuden ja sen asettamien vaatimusten huomioimiseen ja tähän liittyvään teoriaan. Oma kokemuksemme pohjaa suurelta osin seikkailukasvatuksen opintoihin sekä työkokemukseen Leirikesältä, jotka molemmat pohjaavat vahvasti elämyksien kautta omaksumiseen. Käytimme paljon metodeja, jotka oli hyväksi havaittu sekä seikkailukasvatuksellisista menetelmistä että Leirikesän työntekijöiden keskuudessa. Leirikesältä ja sen koulutuksista omaksumiamme käytäntöjä pyrimme tässä opinnäytetyössä purkamaan teorian keinoin.

Monikulttuurisuutta käsitteimme analysoimalla kulttuurin merkitystä, eri kulttuurien yhteentörmäyksien aiheuttamista potentiaalisista jännitteistä, eri kulttuurien ominaispiirteiden ja tabujen, sekä erityisesti sukupuolisensitiivisyyden kautta.

2.2. Kulttuuri ja sukupuoli

Kulttuurisisten eroavaisuuksien lähtökohdista eniten koulutuksen käytännön järjestelyihin ja toteutukseen vaikuttavat väistämättä erilaiset tavat, tottumukset ja eettiset sekä moraaliset normit. Näiden seikkojen huomioonottamisen yhteydessä puhutaan joskus kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyydestä, joista jälkimmäinen yleensä sisältyy ensimmäiseen. Kulttuurisensitiivisyys on olennaisinta yleensä perustarpeisiin liittyvien asioiden huomioimisessa. Näitä ovat esimerkiksi lepo, ravinto ja hygienia.

Eri yksilöillä on usein toisistaan poikkeavia käyttäytymisnormeja, jotka kumpuavat omasta kulttuuritaustasta, perheestä, uskonnosta sekä henkilökohtaisista valinnoista ja kokemuksista, jotka vaikuttavat voimakkaasti myös siihen, miten ja missä konteksteissa eri asiat ja ilmiöt nähdään, koetaan ja ymmärretään. (Aalto 2002,19-26.) Kulttuurinormit saattavat omalta osaltaan esimerkiksi asettaa maahanmuuttajanuoren hyvinkin voimakkaaseen ristiriitatilanteeseen, kun yhteiskunta, johon pitäisi integroitua vaatii sopeutumaan omaan normistoonsa, joka saattaa hyvinkin paljon poiketa siitä, mitkä normit ja käytännöt vallitsevat kotona ja oman kulttuurin yhteisöissä. (Räty 2002, 42-63)

Kulttuurisensitiivisyys pyrkiikin juuri herkkyyteen sen suhteen, millaisessa toiminta- ja sosiaalisessa ympäristössä yksilöt voivat tuntea olonsa henkisesti ja sosiaalisesti turvallisiksi. Oppimistilanteet saattavat olla hyvinkin haastavia, ja oppiminen jopa mahdotonta, jos henkisellä tai sosiaalisella turvavyöhykkeellä mennään vaaran alueelle. Oman kulttuurin normien, etiikan tai moraalin vastaisesti toimiminen on yksilölle todennäköisesti sekä henkisesti että sosiaalisesti ahdistavaa, ja tämän takia on pyrittävä luomaan koulutustilanteessa kaikille turvallinen toimintaympäristö. (Aalto 2002,19-26.)

Kurssimuotoisissa useamman päivän kestävässä koulutustapahtumissa, joissa koulutettava ryhmä pitää sisällään molempien sukupuolien edustajia, on nukkumisen suhteen joidenkin kulttuurien ja uskontojen tapauksessa otettava huomioon, että naisten ja miesten yöpyminen samoissa tiloissa saattaa olla ongelmallista. Kulttuurinen tausta ja sen saneleamat normit myös vaikuttavat niin monikulttuuristen ryhmien kuin yksinomaan valtaväestönkin muodostamien ryhmien kohdalla siihen, mitä voi syödä, ja joskus myös siihen, milloin. Tästä toimivat esimerkkinä paastot (kuten ramadan) ja ruoka-aineet, joissa saattaa esiintyä rajoituksia.

Myös peseytymistiloja ja -aikoja on syytä pohtia sukupuolisensitiivisyyttä silmällä pitäen, sillä toisen sukupuolen läsnä ollessa kyseisen kaltaisten perustoimien suorittaminen voi tuntua kulttuurinormien valossa henkisesti ja sosiaalisesti hyvinkin turvattomalta.

Itse koulutusta toteutettaessa on myös otettava huomioon, että monikulttuurinen ryhmä tai vaikkapa yksilö ryhmässä saattaa kokea loukkaavana tai kiusallisena paitsi asioita, joita kouluttajat ottavat puheeksi, myös toisten koulutukseen osallistuvien, muista kulttuureista olevien henkilöiden, joiden normit ja tottumukset saattavat olla hyvinkin erilaisia, puheet. (Frisk & Tulkki 2005, 70-71.) Koulutuksessa käytetyissä, opinnäytetyössä myöhemmin käsiteltävissä Forumteatteriesityksissä onkin syytä sivuta näitä asioita, ja huumorin mukaan ottaminen toimi selkeästi myös meidän ryhmämme kanssa. Se myös selkeästi vapautti tunnelmaa, vaikka palautteen kautta kävi ilmi, ettei tällaisia ongelmia välttämättä tule, ainakaan jos ryhmä on kulttuuritaustaltaan yhtenäinen ja palautteenantajan kulttuuriin kuuluva, koska silloin kulttuurin normatiiviset piirteet ovat selkeästi yhteiset. Jotkin Suomalaisen kulttuurin parissa leireillä esiintyvät tyypilliset ongelmatilanteet, kuten esimerkiksi ohjaajan auktoriteetin selkeä testaaminen, mikä on sallittua ja mikä ei, eivät välttämättä ole kovin todennäköinen eteen tuleva ongelmatilanne.

Yleisesti ottaen, vaikka tietty määrä huomiota on kiinnitettävä kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyyteen, ei tabujen rikkomisen pelossa tarvitse varoa kaikkea sanomaansa. Kulttuuritaustasta huolimatta ihmiset eivät pirstoudu henkisesti ensimmäisestä kohtaamastaan vaikeasta asiasta, ja demokoulutuksessa havaitun ja koetun perusteella nuorten, aktiivisten ja oppimishaluisten ihmisten kanssa on varsin

helppoa ja luontevaa keskustella syvällisesti mistä tahansa, riippumatta omasta tai toisen kulttuurisista eroavaisuuksista.

2.3. *Kulttuuri ja kieli – kommunikointi ja sen haasteet*

Kulttuuri, ja sen näkyvimpänä osana kieli vaikuttavat myös suuresti koulutuksen järjestämiseen. Haastavimmassa, joskin varsin tyypillisessä tapauksessa ryhmä koostuu lukuisten eri kulttuuri- ja kielitaustan omaavista henkilöistä, joiden ainoa yhteinen kommunikointikieli on suomi. Myös koulutuskielen hallitsemisessa on usein hyvinkin suuria eroja, joten koulutuksen menetelmissä on otettava huomioon pelkän kielellisen kommunikoinnin heikkoudet.

Käytimme itse koulutusta laatiessamme useita eri menetelmiä, joiden pääasiallinen tarkoitus oli lisätä ymmärrystä ja tehostaa oppimista, joka pelkän kielen turvin jäisi mitä suurimmalla todennäköisyydellä hyvinkin heikoksi. Enimmäkseen keskityimme pelkän passiivisen tiedon vastaanottamisen sijaan käyttämään vuoropuhelua, osallistumista ja tekemällä oppimista. Näitä on avattu tarkemmin kappaleessa ”Prosessin kuvaus”.

Informaation kulku puhutun tai kirjoitetun kielen kautta suomen kielellä ei ollut ainoa huomioon otettava seikka, vaan myös koulutukseen osallistujien aktiiviseen osallistumiseen kohdistui selkeitä hankaluuksia. Ihmisen valmiuteen ja kynnykseen avata suunsa ja sanoa oma mielipiteensä tai näkemyksensä ja näin osallistua keskusteluun vaikuttavat myös monet asiat. Kaikkiin ihmisiin vaikuttavat myös yksilön yksilölliset taipumukset, sekä asiantuntemus ja keskusteltavan asian mielekkyys ja sen koettu merkitys itselle. Käytettäessä vierasta kieltä nousee kuitenkin esiin uudenlaisia haasteita; vaikka kielitaito olisi suhteellisen sujuva, on keskusteluun osallistumisen aloittaminen aina hankalampaa, sillä mahdolliseen epävarmuuteen omasta tietämyksestä tai vaikkapa argumenttinsa pätevyydestä lisääntyy vielä epävarmuus omasta kielitaidosta. Nämä tekijät yhdessä saattavat nostaa osallistumiskynnyksen hyvinkin korkeaksi. Kun tähän vielä lisätään eri kulttuurien sisäänrakennetut hierarkiat (voinko avata suuni kun paikalla on vanhempi omaa/toista sukupuolta oleva henkilö?), saattaa keskustelun avaaminen olla hyvinkin työlästä. (Frisk & Tulkki 2005, 51-55.)

Tästä johtuen ryhmäytyminen on näinkin monikulttuurisen ryhmän kanssa erityisen tärkeää, sekä se että ilmapiiristä saadaan rentoutunut ja vapaa. Demokoulutuksessa olikin aistittavissa osallistujien heittäytyminen mukaan sillä asenteella, että erilaisten kulttuurien ja tapojen kirjon ollessa näin suuri, oli valmius suvaita toisten kummallisuuksia kaikilla samaten melko korkea. Lämmin, avoin ja keskusteleva ilmapiiri mahdollistikin kaikille, niin osallistujille kuin kouluttajillekin antoisan koulutusviikonlopun.

2.4. Järjestöt, aktiivinen kansalaisuus ja kotoutuminen

Produktin tarpeiden perimmäisinä taustoina on monikulttuuris- ja maahanmuuttajataustaisten osallistumisen mahdollistaminen, ja sitä kautta myös osana positiivinen vaikutus kotoutumiseen. Tavoitteena ei olekaan räätälöidä Suomalaisten perinteisesti kasvatus- ja aktiviteettimenetelmänä käyttämää leiritoimintaa eriyttäen sitä monikulttuuristen tai kantasuomalaisten ryhmien mukaan, vaan luomalla ne puitteet, joilla erilaiset voivat toimia yhdessä.

Akkulturaatiolla tarkoitetaan yleisesti eri kulttuureja edustavien ihmisten jatkuvien ja välittömien kontaktien kautta tapahtuvia ilmiöitä ja muutoksia kulttuurissa. Se on vahvasti sidoksissa myös termiin kotoutuminen. Kotoutumisella tarkoitetaan maahanmuuttajan sopeutumista ja luonnollista sijoittumista kulttuuriin niin, etteivät valtaväestön tavat ja normit tunnu vierailta, mutta myös niin, että omat juuret, tavat ja normit saavat tilansa ja pysyvät osana omaa identiteettiä. (Liebkind 2001, 13-27.) Suomalaisille tyypillinen leiritoiminta onkin oivallinen rajapinta, jossa kulttuurit voivat kohdata, ja joka on riittävän monipuolinen ja muokattavissa moniin tarpeisiin. Se on myös enimmäkseen kolmannen sektorin käyttämä toimintamuoto, joten myös aktiivisen kansalaisuuden ja kansalaisyhteiskuntaan kuulumisen teemat ovat leiritoiminnassa vahvasti läsnä.

Suomi on kansalaisyhteiskunta, jonka toiminta nojaa osaltaan vahvasti vapaaehtoisten, voittoa tavoittelemattomien yhdistysten, yhteisöjen ja yksilöiden omaehtoiseen toimintaan. Kansalaistoimintaan osallistuminen eli aktiivinen kansalaisuus onkin katsottu voimakkaasti kotouttavaksi tekijäksi, joten maahanmuuttajataustaisten aktiivisen kansalaisuuden edistämisen mahdollistaminen edistää loogisesti myös kotoutumista. Jos myös oletetaan, että "kansalaisuus" ei ole

ominaisuus, joka tulee vain tietyssä maantieteellisessä sijainnissa asumisesta, vaan on eräänlainen toiminnan muoto, on aktiivinen kansalaisuus jo itsessään yhteiskunnan sisällä siihen vaikuttavaa toimintaa, joka tekee ihmisestä jonkin tietyn maan kansalaisen, ja näin myös kotouttaa tämän osana itseään. (Harinen, Honkasalo ym. 2009, 185-191.) Tästä syystä produktimme pyrkii tuomaan Suomessa perinteisesti paljon käytetyn menetelmän, leiritoiminnan, tehokkaasti myös monikulttuuristen järjestöjen käyttöön. Siitä seuraa että parhaimmillaan kynnys osallistua leiritoiminnan kenttään, mikä on enimmäkseen valtaväestön hallitsemaa, madaltuu.

Berryn nelikentässä puhutaan ilmiöinä integraatiosta, assimilaatiosta, marginalisaatiosta ja separaatiosta. Integraatiolla tarkoitetaan optimaalista kulttuuriin sopeutumista säilyttäen samalla oman kulttuuri-identiteettinsä. Vastakohtana tälle on assimilaatio, jossa kulttuuri omaksutaan ja siihen sulaututaan kadottaen oma kulttuurillinen minuus. Toisessa ääripäässä puhutaan taas marginalisaatiosta tai syrjäytymisestä, jossa omat juuret kadotetaan sopeutumatta silti valtakulttuuriin, ja separaatiosta eli eristäytymisestä, jossa valtaväestön kulttuuri koetaan uhkana, ja omat tavat ja perinteet suojataan eristämällä oma yhteisö valtaväestöstä. (Räty 2002, 125.) Leiritoiminnan kokonaan uudelleen räätälöimisen ja eriyttämisen voidaankin olettaa edistävän pahimmassa tapauksessa lähinnä separaatiota, eikä niinkään integraatiota. Kultainen keskitie olisikin tehdä toiminta mahdolliseksi kaikille osallistua ja samaistua, jolloin akkulturaatiota pääsee toteutumaan suotuisasti eri kulttuurien kohdatessa mukavan yhteistoiminnan merkeissä. Tästähän kotoutumisessa on pohjimmiltaan kysymys.

2.5. *Tavoitteet ja mittarit – Mitä koulutetaan*

Produktin eli oppaan tavoitteena on tukea kouluttajia monikulttuurisille nuorille suunnattujen leiriohjaajakoulutusten järjestämisessä. Oppaassa käydään läpi erilaisia seikkoja, joita monikulttuurisuus tuo koulutukseen, sekä millaisia asioita tulee ottaa huomioon kun koulutuksen osallistujan äidinkieli, kulttuuritausta tai uskonto on eri kuin valtaväestöllä. Nämä asiat heijastuvat kaikkeen mitä on syytä tehdä jo ennen koulutusta, kuten esimerkiksi markkinoinnin toteutus ja ruokien suunnittelu.

Menetelmät, joita käytämme kouluttamiseen liittyvät vahvasti leiritoiminnassamme kymmenen vuoden aikana käyttämiimme malleihin sekä osin seikkailukasvatuksellisiin menetelmiin, joista meillä molemmilla on kokemusta Humanistisen ammattikorkeakoulun ohjaus- ja vuorovaikutus-opinnoista.

”Opas on suunnattu niille toimijoille, joilla on kokemusta leiriohjaajana ja kouluttajana toimimisesta. Oppaassa ei käydä läpi kouluttamiseen liittyviä perusasioita, mutta loppuun on koottu linkkilista erilaisista kouluttajaoppaista ja leiriohjaajakoulutukseen sopivista menetelmistä.” (Produktin sivu 2)

Opinnäytetyöllä on useita eri tavoitteita. Osa niistä on helpommin lähestyttäviä ja ymmärrettäviä kuin toiset ja osa niistä on mitattavissa paremmin kuin toiset. Osa tässä luettelemistamme asioista ei kenties voi pitää tavoitteena, sillä niiden mittaaminen on niin hankalaa tai muuten vain kannattamatonta, että se veisi koko opinnäytetyön tilan. Mielestämme ne ovat kuitenkin mainitsemisen arvoisia, jotta ne tulevat esille edes ajatuksen tasolla, jotta jokainen lukija voi niitä itse pohtia. Tavoitteina on:

- tuoda oikeasti käyttökelpoinen produkti leiriohjaajakouluttajien käyttöön
- valottaa teoriaa perinteisen leiritoiminnan käytännön takana
- vastata välillisesti monikulttuuristen järjestöjen tarpeisiin yleisten leiriohjaajakoulutusten määrän lisäämiseksi
- nostaa esiin leiritoiminnassa ja siellä toimivilla ihmisillä paljon olevaa hiljaista tietoa

Mittareina eli tavoitteen toteutumisen arvioimisen apuvälineinä käytämme lähinnä seuraavia keinoja: kouluttajien omat havainnot koulutuksen aikana sekä prosessin edetessä, palaute oppaan tilaajalta sekä palaute koulutuksen osallistujilta. Monet tavoitteissa mainitsemistamme asioista eivät ole konkreettisesti prosessin aikana mitattavia asioita, vaan niiden mittaamiseen ja arvioimiseen tarvitaan aikaa.

2.6. Strategiat ja strategiset kysymykset sekä tematiikka – Miten ja miksi? Tekijöiden lähtökohdat

Jo aiemmin mainitut kielen ymmärtämisen ja sillä kommunikoimisen eritasoiset rajoitteet ryhmän sisällä asettivat eteemme hyvinkin konkreettisia haasteita, jotka

pitää tämän kaltaisessa koulutuksessa mahdollisimman tehokkaasti ottaa huomioon tai kompensoida. Päädyimme itse käyttämään erilaisia metodisia ratkaisuja, jotka parhaiten soveltuvat omaan kokemuspohjaamme, sekä nojaavat mahdollisimman vähän monimutkaiseen kielelliseen kommunikaatioon. Myös mahdollisen heikon kielitaidon aiheuttamat paineet ja korottunut kynnyks osallistua oli konkreettinen riski. Pyrimme lieventämään sitä tehokkaalla ryhmäytymisellä heti ryhmän muodostuessa, sekä läpi koulutuksen tapahtuvalla tehokkaalla osallistamisella. Niitä toteutettiin tekemällä koulutuksesta mahdollisimman dialogista, osin jopa paneelimuotoista keskustelua sekä kokemusten ja mielipiteiden jakamista. Pääasiallisena tavoitteena oli siis koulutuksen alusta saakka luoda avoin ja keskusteleva ilmapiiri.

2.6.1. Immersiivinen kokemus oppimisen tehostajana

Immersiolla ja immersiiivisyydellä tarkoitetaan tässä todellisen tuntuisuutta, eläytymistä ja uppoutumista koulutettavaan, usein kuvitteelliseen tilanteeseen. Näin opetettava asia on mahdollista ymmärtää ja sisäistää tehokkaammin, sillä se antaa oppijalle mahdollisuuden sisäistää asia ikään kuin hänellä olisi asiasta jo omakohtaista kokemusta. ”Tuntemus keinotekoiseen ympäristöön uppoutumisesta...” (Ahola, Kuhlman & Luotio 1997, 295).

Ilmiö sivuaa ja liittyy melko vahvasti kokemukselliseen oppimiseen tai tekemällä oppimiseen, mutta koimme että tämä termi ei kuvaa riittävän tarkasti ajatusta ”uppoutumisella” tapahtuvaan oppimisen tehostamiseen. Kyse ei välttämättä ole pelkästään tekemisestä, vaan myös nähdyn ja kuullun sisäistämisestä ja tiedon lokeroimisesta omassa mielessä oikeisiin konteksteihin. Leirikoulutuksessa tätä oli esimerkiksi nuotiopaikan paloturvallisuusosuuden luennointi luokkatilan sijaan nuotiopaikalla.

Kiinnitimme huomiota tähän seikkaan oppimisessa, sillä meillä molemmilla on sekä leireillä usein käytetyn roolipelien, larppien (live action role play) että video- ja roolipeliharrastustemme kautta kokemusta immersiiivisyydestä sekä sen merkityksestä. Termi ”Immersio” esiintyykin näissä yhteyksissä varsin usein, ja sillä tarkoitetaan nimenomaan pelaajan samaistumista pelihahmoonsa tai pelimaailmaan, sekä kokemusta siitä, että on itse osa tapahtumia (Adams 2004). Termin käyttö on video- ja roolipelien yhteydessä merkitykseltään hieman vaihteleva, ja onkin

”varastettu” tieteellisestä merkityksestään virtuaalitodellisuuden ja mediatutkimuksen yhteyksistä.

Tämä oivallus herätti paljon uusia kysymyksiä, kuten sen, onko oppimista ”uppoutumisen” tai immersiiivisyyden kautta aiheena tutkittu, ja onko siitä julkaistu kirjallisuutta? Itse emme ainakaan ole löytäneet tämänkaltaista materiaalia hakuyrityksistämme huolimatta ja olisikin mielenkiintoista tutkia immersiiivisyyttä oppimisen tehostajana.

Ajatus immersiiivisyyteen nousi esiin ensimmäisen kerran pohtiessamme paikkaa demokoulutuksellemme, ja Kiljavan leirikeskukseen päätyessämme totesimme hyväksi puoleksi sen tosiseikan, että se oli leirikeskuksena autenttinen ympäristö leiritoiminnan parissa tapahtuvien asioiden ja ilmiöiden opiskeluun. Se mahdollisti näin täydellisen ympäristön käydä läpi kaikkia niitä tilanteita, joita leirielämässä voi ohjaajana kohdata. Pohdimme myös sitä hyvää puolta, että todellisissa paikoissa eri koulutusosioiden pitäminen eliminoi suuren määrän sanallista kuvailua, selittämistä ja kommunikaatiota, sekä helpottaa vastaanotetun tietotaidon lokeroimista mieleen. Esimerkiksi kuvitteellinen tilanne leirinuotiolla syttyneestä palosta on huomattavasti helpompi, tehokkaampi ja miellyttävämpi käydä läpi harjoittelemalla leirinuotiolla kuin PowerPoint -esityksen turvin luokkahuoneessa. Vaikka opetus toteutettaisiin tekemällä oppien, on se silti mielekkäämpää ja mieleenpainuvampaa tehdä autenttisessa ympäristössä kuin luokkahuoneessa tai luentosalissa.

Tällainen lähestymistapa on luonteva esimerkiksi seikkailukasvatusta opiskeltaessa, sillä jos kovia taitoja ei voida testata ja todentaa todellisessa ympäristössä oikeasti tekemällä ja sen lisäksi mahdollisesti kokemalla, ei voida olla varmoja siitä että kyetään toimimaan turvallisesti ja asianmukaisesti tosipaikan tullen. Tätä päätimme siis soveltaa myös leiriohjaajakoulutuksessa, mutta emme löytäneet sille mitään nimeä tai termiä, joten päädyimme vain puhumaan immersiiivisestä kokemuksesta, ja hyödyntämään sitä oppimisen tehostajana.

2.6.2. Forumteatteri

Erilaisiin skenaarioihin perustuvat osat koulutuksesta, jotka tyypillisesti vaativat pitkällistä selittämistä, hankalahkoa terminologiaa, sekä kaikin puolin pitkällistä

puimista, päätimme toteuttaa forum- eli yhteisöteatterin keinoin. Tästä menetelmästä meillä oli jo kokemusta, sillä sitä on hyödynnetty usein Leirikesän ohjaajakoulutuksissa, sekä osin myös seikkailukasvatusopinnoissamme. Forum- eli yhteisöteatteri on teatterin muoto, jossa yleisö, josta tehdään osa näytelmää, saa osallistua ja valinnoillaan vaikuttaa tarinan ja tapahtumien kulkuun. Sama skenaario voidaan myös käydä läpi useampaan kertaan, erilaisilla valinnoilla, jolloin loppuratkaisu on aina hyvinkin erilainen.

Forumteatteria ja draaman keinoja koulutuksessa voidaan käyttää tehokkaasti myös kaiken ikäisten ryhmien kanssa, ja tehokasta se on etenkin kun tuodaan esille haastavia yhteisöllisiä tai ihmissuhteisiin liittyviä tilanteita. Yhteisöteatteri on omiaan myös työyhteisöjen kouluttamisessa ja hankaliin tilanteisiin valmistautumisessa, sekä jo olemassa olevien jännitteiden purkamisessa ja peilaamisessa, ja näin se soveltuu oivallisesti myös leiriohjaajakoulutukseen, etenkin kun käydään läpi haasteellisia sosiaalisia tilanteita tai työyhteisön problematiikkaa. (Korhonen & Airaksinen 2008, 92-97.)

Forumteatterin tarkoitus on tässä koulutuksessa ohjaajien toimesta näytellen toisintaa aiemmin leiriolosuhteissa useasti kohdattuja tilanteita ja ilmiöitä (esimerkiksi kiusaaminen, vihaisen vanhemman kohtaaminen puhelimitse, leiriläisen ihastuminen ohjaajaan, veden varaan joutunut lapsi, käärmeenpurema, yms.), antaen osallistujien päättää eri henkilöhahmojen ratkaisuista ja toimintamalleista. Tämä on paitsi erittäin tehokas opetusmetodi, myös huvittoman hauskaa, ja hauskuus on omiaan rohkaisemaan ryhmää aktiiviseen osallistumiseen.

Omat kokemuksemme yhteisöteatterista ja kasvatuksesta draaman keinoin pohjaavat Leirikesälle ja partiotoimintaan, ja käytetäänpä sitä hyödyksi jossain määrin jopa junior-karaten valmennuksessa. Se on osoittautunut tehokkaaksi opetusmenetelmäksi, sekä korvaamattomaksi avuksi ohjelman järjestämisessä. Esimerkiksi Leirikesällä koulutetaan juuri samoja asioita kuin demokoulutuksessamme, kuten haastavia tilanteita lasten, nuorten, työyhteisön tai vaikkapa aggressiivisen leiriläisen kohtaamiseen, juurikin forumteatterin keinoin. Tämä on havaintojemme perusteella erittäin antoisa, opettava ja mielekäs toimintamuoto niin osallistujille kuin kouluttajillekin. Myös lasten leiriohjelmasta löytyy

monia ohjelmaformaatteja tai -muotoja, jotka perustuvat puhtaasti forumteatteriin sen yksinkertaisimmassa muodossa: lapset saavat valita miten näytelmän hahmot milloinkin reagoivat ja toimivat, tarinan muuttuessa näiden valintojen perusteella. Tällä tavoin on osallistettu myös lapsia itse leiriohjelman tekemiseen.

Forumteatterinäytökset myös usein poikivat hyviä keskusteluita, ja usein onkin syytä varata eri näytelmille tiukka aika, jonka jälkeen siirrytään seuraavaan aiheeseen tai näytelmään. Nämä keskustelut ovat forumteatterin ydin, ja keskiössä ovatkin katsojat sekä heidän välisensä keskustelu, sekä se vuorovaikutus joka syntyy yleisön ja näyttelijöiden välille, itse näytelmän ollessa vain työkalu. (Ventola & Renlund 2005, 50-53.)

3. PROSESSIN KUVAUS

Tässä luvussa kuvaamme koko prosessin, leiriohjaajamanuaalin sekä opinnäytetyön työstämistä. Tarkoituksena on:

- antaa realistinen kuva kirjoitus- ja työskentelyprosessista
- kuvata tilaajalle työskentelystä opiskelijan näkökulmasta
- antaa realistinen kuva moniammatillisen työryhmän toiminnasta ja sen haasteista

”Prosessin kuvaus” –kappale toimii samalla Villen projektiopintojen raporttina. Projektina oli koulutusviikonlopun suunnittelu.

Jo ennen varsinaisen opinnäytetyöprojektin aloittamista toukokuussa 2009 ohjausryhmä sekä Ville olivat järjestämässä ensimmäistä leiriapuohjaajakoulutusta. Siitä saadun hyvän palautteen perusteella päätettiin järjestää leiriohjaajakoulutus, johon liittyen Allianssi ja Pakolaisapu tilasivat Villeltä produktin, jonka avulla järjestöt ja muut toimijat voisivat kohtuullisen helposti laatia leiriohjaajakoulutuksen monikulttuurisille nuorisoryhmille. Toni kiinnostui aiheesta siitä kuultuaan, joten päätimme, koska tilaajilla ei ollut mitään sitä vastaan, toteuttaa opinnäytetyömme yhdessä. Vaikka Humanistinen ammattikorkeakoulu ei aivan varauksetta

suosittelekaan opinnäytetyön tekemistä yhdessä, meidän mielestämme kokemus on kuitenkin ollut erittäin positiivinen.

Jo opinnäytetyöprosessin alkuvaiheessa huomasimme ohjausryhmän kanssa että yhteen viikonlopun mittaiseen koulutukseen ei saa mahdutettua niin paljon tietoa kuin olisi tarpeen. Huomasimme myös että tämä tieto on sellaista, jota ei välttämättä tarvitse olla leiriohjaajaksi kouluttautuvalla, vaan leirin taustaorganisaatiolla. Näitä asioita olivat esimerkiksi: mitä kaikkea leirin järjestämisessä tulee ottaa huomioon, käytännön leirijärjestelyt, miten leiri rahoitetaan ja miten leiristä tiedotetaan. Kun ohjausryhmä huomasi tämän, se päätti järjestää yhden päivän mittaisen koulutuksen leirien taustaorganisaatioille. Tämän koulutuksen järjestämisen vastuun ottivat kokonaan Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ja Suomen Pakolaisavun Järjestöhautomo. Ville ja Toni eivät tähän koulutukseen ajankäytöllisistä syistä enää puuttuneet.

Produktin ja koulutuksen suunnittelun alkoi siis syksyllä 2009. Silloin mukana olivat jo Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi, Suomen Pakolaisavun Järjestöhautomo, Leirikesä ry sekä Parasta Lapsille ry. Sovittiin että helmi-maaliskuun vaihteessa Ville tekee harjoittelussaan koulutuksen käytännön järjestelyitä; bussivaroja, koulutuspaikan etsimistä, leirikirjeen kirjoittamista. Näin saisimme sidottua harjoittelun ja opinnäytetyön yhteen mielekkään ja käytännöllisen kokonaisuuden saamiseksi. Harjoittelu tapahtuisi fyysisesti Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssin tiloissa, Helsingin Pasilassa. Harjoittelun ohjaajana Allianssin puolelta toimisi jo mukana oleva monikulttuurisuus ja vähemmistötyön suunnittelusihteeri Mirella Huttunen ja Humanistisen ammattikorkeakoulun puolelta lehtori Riikka Jalonen.

Aloimme pitää kokouksia koulutuksen suunnitteluryhmän kanssa ja myös työstämään runkoa viikonlopun mittaiselle koulutukselle. Suunnitteluryhmässä olivat Ville ja Toni, oppaan kirjoittajat sekä sairaanhoitaja Marian ja Parasta Lapsille ry:n vapaaehtoistoiminnan kehittäjä Taru. Ensimmäisissä kokouksissa tarkoituksena oli laatia koulutukselle tavoitteet sekä osatavoitteet, vastuuttaa henkilöt oman koulutusosionsa suunnitteluun sekä pohtia yleisellä tasolla itse koulutuksen toteuttamista. Suunnittelu jäsenettiin eri koulutusosioiden mukaan, sekä mietittiin pääasialliset sekä lisätavoitteet jokaiseen osioon. Pohdimme myös huomioon

otettavia seikkoja, sekä teoreettisia ja strategisia näkökohtia siitä, miten ja miksi asiat pitää toteuttaa kuten ne toteutimme. Tämänkaltainen suunnittelutyö sujui aluksi todella hyvin, ja näkemyksiä ja ideoita olisi ollut vaikka kolmeen täysin erilaiseen koulutukseen. Kaikki suunnitteluryhmän jäsenet osallistuivat ideointiin tasapuolisesti, ja yhteistyö oli solidaarista ja sujuvaa. Vaihe vaiheelta etenimme kohti koulutusta ja pidimme myös ohjausryhmän, johon kuuluivat molemmat tilaajaorganisaatioiden edustajat Mirella ja Matti sekä Perttu asiantuntijan roolissa, ajan tasalla tilanteestamme. He myös antoivat omia neuvojaan, ideoitaan ja kommenttejaan koulutuksen suunnitteluun, jotta siitä tulisi mahdollisimman monipuolinen, eikä mikään asia varmasti unohtuisi tai korostuisi liikaa.

Kun tavoitteet ja vastuut oli saatu kasattua keskityimme suunnitteluryhmän kanssa itse ohjelmarungon rakentamiseen sekä koulutuksen käytännön toteutukseen. Tämä tarkoitti siis muun muassa hyvien kouluttajien kartoittamista, eri koulutusosioiden järjestämistä mielekkääseen järjestykseen, tauotukseen ja käytännön seikkoihin, kuten ruokailuun, nukkumiseen, peseytymiseen ja muihin perustarpeisiin, sekä siihen, missä koulutus järjestettäisiin. Koko työryhmällä oli joko koulutuksen, oman kulttuurisen taustan tai työkokemuksen kautta vankka kokemus monikulttuurisesta työstä, joten eri ratkaisujen puntarointiin ei tarvinnut laittaa suurta työpanosta, vaan ne vain piti tuoda esille ja huomioida. Tämä vaihe osui ajankohdallisesti Villen harjoittelun kanssa päällekkäin, joten käytännön asioista kysyminen ja asioista keskusteleminen oli luonnollista muun suunnitteluryhmän kanssa, kun joka tapauksessa tapasimme. Ville hoiti enimmäkseen käytännön järjestelyt kuitenkin yhdessä tilaajien kanssa. Tietysti konsultointia ja vuoropuhelua ohjausryhmän kanssa tapahtui koko ajan.

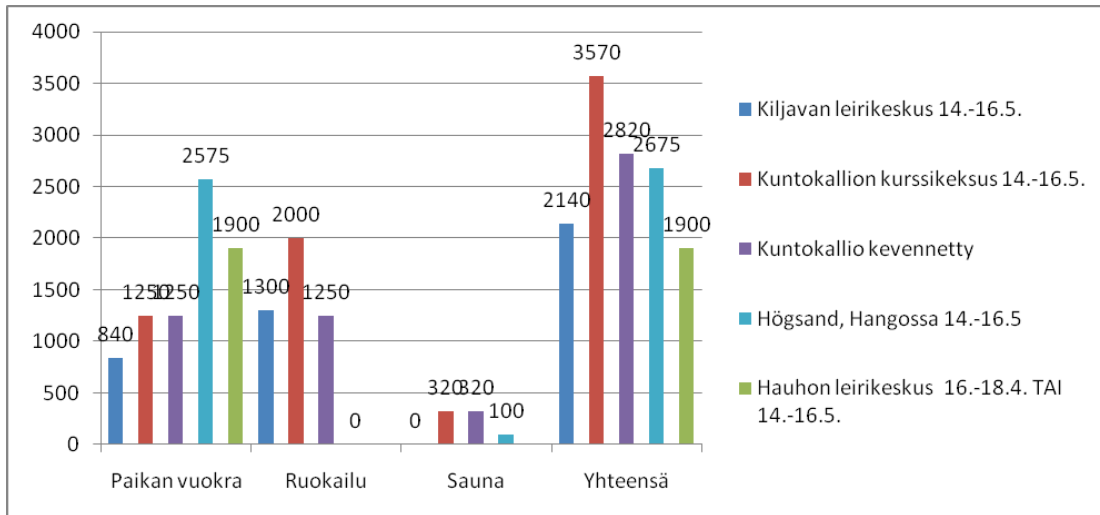
Suurin osa tämän jälkeen tapahtuneesta suunnittelusta tapahtui itsenäisesti. Jokainen kouluttaja teki oman koulutusmateriaalinsa, suunnitteli yksityiskohdat ja päätti sen toteuttamisesta. Tämän jälkeen kommentointi, keskustelu ja versioiden päivitys tapahtui etätyönä sähköpostitse. Tämänkaltainen työskentely tuntui luontevalta, ja kommunikointi sekä tiedon kulku sähköpostitse oli riittävää, joten emme nähneet tarvetta enemmän kokousten pitämiselle. Kaikki koulutukseen liittyvä materiaalihankinta (esim. pallot, viltit ja ensiaputarvikkeet) tuli kertoa Villelle, jotta hän saisi hankittua ne riittävän ajoissa.

Yhtenä suurimmista haasteista moniammatillisessa, järjestöjen rajat ylittävissä työryhmässä koimme sen että yhteistä palaveriaikaa saattoi olla välillä todella vaikea löytää, ja tapaamisvälit saattoivat venyä pitkiksikin. Moniammatillisessa yhteistyössä tyypillistä vaikuttaisikin olevan ongelmana juuri samanaikainen priorisointi samoihin asioihin. (Saukkonen 2009, 21-24.) Valitettavaa asiassa on se, että hyvin kärjistyessä esimerkiksi kaksi juuri valmistuvaa yhteisöpedagogia saattaisivat menettää uskonsa järjestökentän projektiluontoisen yhteistoiminnan sujuvaan toimivuuteen. Hyvänä puolena taas oli se, että tämä antaa järjestötoiminnan kentästä ja sen huomioitavista haasteista realistisen kuvan. Ongelmaan voi kuitenkin vaikuttaa monella keinoin, joista yksi on pitää ohjausryhmä tarpeeksi pienenä, jotta aikataulujen sopiminen on helpompaa. Lisäksi voi käyttää hyödyksi nykytekniikkaa palaveriaikojen sopimiseen (ks. www.doodle.com).

3.1. Aikataulu, toteutus ja kouluttajat

Ensimmäinen demokoulutus toteutettiin viikonlopun mittaisena perjantai-illasta sunnuntai iltapäivään. Hinta-/laatu kilpailutuksen jälkeen tilaajat, maksajien ominaisuudessa, päättivät että koulutus pidettiin Kiljavan leirikeskuksessa Nurmijärvellä 16.-18.5.2010. Kiljavan leirikeskus on Pääkaupunkiseudun Partiolaisten omistama alue, jossa on Leirikesä ry:n ylläpitämä **Kassu**-rakennus, jossa koulutus pidettiin. Kiljavassa täytti kaikki vaatimukset, jotka ohjausryhmä leirikoulutuspaikalle asetti, ja joita suunnitteluryhmän kanssa halusimme;

- paikka on autenttinen leiripaikka
- se ei ole seurakunnan tai kirkon omistama
- miehillä ja naisilla on mahdollisuus majoittautua eri tiloihin
- noin tai alle tunnin matkan päässä Helsingistä
- lisäksi yhtenä osatekijänä oli hinta



Hintavertailu vaihtoehtoina olleista leiripaikoista.

Kiljavan leirikeskuksessa oli myös se hyvä puoli, että se oli tuttu paikka suurimmalle osalle kouluttajista. Kouluttajina kurssilla toimivat Ville ja Toni, Taru Heinonen Parasta Lapsille ry:stä, sairaanhoitaja Marian Ismail sekä teologian maisteri Saara Arvo, joka on pitkään toiminut erilaisilla leireillä niin partiossa kuin Leirikesälläkin.

Seuraavaksi kerromme leiriohjaajakoulutuksen koulutuksen tavoitteet sisällön ja kouluttajien mukaan selkeyttääksemme koko viikonlopun kokonaiskuvaan. Kaikki asiat löytyvät myös produktista. Kaikissa koulutuksissa toistensa apukouluttajina toimivat Ville, Toni, Taru ja Marian, koulutuksen jälkeen mainittu kouluttaja onkin nimenomaan koulutuksen suunnittelusta vastuussa ollut henkilö:

- 1. Tavoitteena saada koulutukseen osallistujat tutustumaan toisiinsa, sekä kouluttajiin ja saada aikaan turvallinen ilmapiiri, jotta osallistujat olisivat avoimempia keskustelemaan viikonlopun aikana. Toteutettiin erilaisten pelien ja leikkien avulla.**

Osiossa Tutustuminen ja ryhmäytyminen. Toteutettiin pelien ja leikkien avulla.

- 2. Tavoitteena on saada todenmukainen käsitys siitä millä tasolla koulutuksen osallistujat leiriohjaamisessa ovat, jotta kaikki kouluttajat voivat suhteuttaa omia osioitaan sen mukaan. Lisäksi tarkoituksena lisätä tietoa suomalaisesta leiritoiminnasta.**

Osiossa Leiri ja leiriohjaaja. Toteutettiin sanan avaus –tekniikalla ja keskustelemalla.

3. Tavoitteena on lisätä tietoutta erilaisista leireistä, leirin tavoitteista, ohjaajien ja leirinjohtajien rooleista sekä leirin säännöistä.

Osiossa Leirit ja leiritoiminta tarkempi sisältö:

- A. Erilaiset leirit: Kuvien kautta perusleiritoiminnan esittelyä. Suomessa tytöt ja pojat ovat yleensä leireillä sekaisin, mutta on myös tyttö- ja poikaleirejä.
- B. Leiri toimintamuotona: Harrasteleirit, partioleirit, ohjelmalliset leirit jne.
- C. Leirin ja ohjelman tavoitteet: Tavoitteet määrittelevät leirin toimintaa.
- D. Erilaiset roolit: Ohjaajan rooli ja esimerkki kaikkien leiriläisten leiriohjaajana. Hyvä leiriohjaaja. Itsenäinen ohjaaja vs. yhdessä toimiva ohjaaja. Leirinjohtajan rooli henkilökunnalle sekä leiriläisille. Leirinjohtajan tehtävät.
- E. Leirin säännöt: Leirin sääntöjen merkitys. Yhteisesti sovitut säännöt.

Toteutettiin pääasiassa keskustelemalla ja mielikuvien herättämisellä.

Koulutusosion suunnittelijana kaikissa yllämainituissa toimi Taru Heinonen, Parasta Lapsille ry:stä.

4. Tavoitteena saada osallistujille ymmärrys siitä, mitä leiriolosuhteissa saattaa sattua, sekä opetettua perustason ensiaputaidot.

Osiossa Ensiapu, tarkempi sisältö:

- A. Ensiapu: Haavat, nyrjähdykset ja allergiset reaktiot.
- B. Tajuttomuus: Elvytys.
- C. Auringon säteily: Auringon pistos. Auringolta suojautuminen.
- D. Ulkopuolinen apu: Ambulanssin ja avun soittaminen leirille.
- E. Lääkkeet: Lääkkeiden antaminen ja sen perusteet.

Toteutettiin PowerPoint –showlla ja käytännön harjoitteilla.

Koulutusosion suunnittelijana toimi Marian Ismail, sairaanhoitaja, Radio Warsan ry.

- 5. Tavoitteena on kertoa perusasiat palo-, vesi- ja retkiturvallisuudesta sekä päihteistä leirillä. Tavoitteena on myös saada koulutuksen osallistujat ymmärtämään fyysisen turvallisuuden sekä sosiaalisen turvallisuuden (turvallisuuden tunteen) merkitys leiriläiselle.**

Osiossa Turvallisuus, Tarkempi sisältö:

- A. Paloturvallisuus: Palon leviäminen ja oikea toiminta palotilanteessa.
- B. Vesiturvallisuus: Veneily sekä ranta ja uiminen.
- C. Retkiturvallisuus: Perus retkivarustus ja retkilääkkeet.
- D. Päihteet: Päihteiden käyttö leirillä
- E. Sosiaalinen turvallisuus: Leiriläinen on turvassa ja myös tuntee olevansa turvassa. Leiriläisen tarve ajaa ohjaajan tarpeen edelle. Leiriläisen oikeus yksityisyyteen.

Toteutettiin keskustelemalla, immersion avulla sekä käytännön harjoitteilla.

Koulutusosion suunnittelijana toimi Toni Toivonen, Humanistinen ammattikorkeakoulu.

- 6. Tavoitteena on esitellä osallistujille monipuolista leiriohjelmaa. Saada koulutuksen osallistujat ymmärtämään ohjatun toiminnan merkitys leirillä, kenelle ohjelmaa suunnitellaan sekä näkemään liian tarkkojen suunnitelmien haavoittuvuus. Tavoitteensa myös saada koulutuksen osallistujat miettimään omia erityisosaamisalueitaan ja miten niitä voisi hyödyntää leirillä.**

Osiossa Leirin ohjelma, tarkempi sisältö:

- A. Leiriohjelma: Ruokailut, nukkuminen, peseytyminen = peruspalkit, tästä kaikki lähtee. Ohjelmaformaatit eli erilaiset ohjelmatyypit.
- B. Monipuolinen ohjelmarunko: Ohjelmarungon merkitys lapselle ja leiriläisten vaikuttamismahdollisuus.
- C. Mitä jos jokin menee pieleen: Ohjelman venyminen, suunnitelma B, riskianalyysi.

- D. Ohjelmansuunnittelu: Ohjelman lähtökohdat – luonto, retki, ryhmäytyminen, kädentaidot... Hyvä ohjelma vs. huono ohjelma. Omien vahvuuksien käyttäminen ohjelmassa. Ohjelmaa leiriläisille leiriläisten ehdoilla.

Toteutettiin PowerPoint –showlla, keskustelemalla ja käytännön harjoittelulla.

Koulutusosion suunnittelijana toimi Ville Nikola, Humanistinen ammattikorkeakoulu.

7. Tavoitteena on vahvistaa osallistujien ohjaajaidentiteettiä sekä kertoa mahdollisista vastaantulevista tilanteista.

Osiassa Leiriläisen kohtaaminen, tarkempi sisältö:

- A. Kohtaaminen: Leiriläisen yksilöllinen kohtaaminen, ohjaajan avoimuus ja luotettavuus, erilaisuuden hyväksyminen sekä leiriläisten tasapuolinen kohtelu. Rastikierto.
- B. Ennalta-arvaamattomat tilanteet: Leiriläisen ihastuminen henkilökunnan jäseneseen, pissapussi/orava, aggressiiviset lapset. Menetelmänä yhteisöteatteri, jossa kaksi henkilöä näyttää jonkin tilanteen ja kolmas toimii Jokerina, joka keskeyttää tilanteen oikeassa kohdassa. Sitten yleisö päättää miten tilanne jatkuu ja sen mukaan mennään.
- C. Yhteydenotto leirin ulkopuolelle: Kotiin soitto, lastensuojeluilmoituksen tekeminen ja siitä päättäminen.
- D. Kiusaaminen: Kiusaamisen tunnistaminen ja siihen puuttuminen
- E. Sanktiot: Sanktiot ja niistä sopiminen.

Toteutettiin rastikierron, keskustelun sekä forum-teatterin avulla.

Koulutuksen suunnittelijana toimivat Ville Nikola, Humanistinen ammattikorkeakoulu sekä Saara Arvo, Eskolanmäen koulu

Itse koulutus toteutettiin hyvin pitkälti suunnitellun mukaan, eikä juurikaan varasuunnitelmia, aikataulun venyttämisiä tai uudelleenmuokkauksia ollut tarpeen tehdä. Tästä voisi olettaa että käytännön puolella ainakin onnistuimme hyvin.

Koulutuksen osallistujat

Ryhmä oli hyvin tasapuolisesti avoimen keskusteleva, eikä kielitaidon mahdollisen puutteellisuuden annettu häiritä. Ryhmäläiset tulkkasivat oma-aloitteisesti toinen

toisilleen sellaisia asioita, joiden ymmärrys jäi hämärämmäksi. Koska ryhmä oli koottu järjestölähtöisesti, niin suurimmalla osalla ryhmäläisistä oli joku tuttu henkilö koulutuksessa, joskaan ei kaikilla. Järjestölähtöinen ryhmän kokoaminen tarkoittaa tässä tapauksessa sitä, että koulutusta markkinoitiin lähinnä monikulttuuristen järjestöjen kautta. Pääosin järjestöt olivat tuttuja joko Allianssille tai Pakolaisavulle. Ryhmä koostui 20 osallistujasta ja eri monikulttuurisia järjestöjä tai toimijoita oli edustettuina 11. Niitä olivat:

- Helsingin Venäjänkielinen Nuorisokulttuuriyhdistys Alliance HVNA ry
- Toimintakeskus Semja ry
- Suomen musliminaiset ry
- Kiinalainen Ystävyyssseura ry
- Suomen Islamilainen Neuvosto
- Taakuleeye ry
- Itä-Vantaan Somalikulttuuri ry
- Iranin Kurdistanin Nuorten Liitto IKNL
- Kesälukioseura
- Leikkipuisto Kurkimäki
- Kambodzhan ystävyyssseura ry, Kamys

Sukupuolijakaumaltaan ryhmä oli suhteellisen tasainen. Suurin osa osallistujista oli Afrikasta ja Aasiasta sekä Lähi-idästä. Kielitaidoltaan ryhmä vaihteli erittäin suuresti, osan osatessa suomea virheettömästi, kun taas muutama hallitsi kieltä vain joitakin kymmeniä sanoja. Itse koulutusta ei oltu suunniteltu ottamaan huomioon suomea vain hyvin auttavasti puhuvia ja ymmärtäviä, ja koulutuksen markkinoinnissa olikin mainittu, että opetus tapahtuu vain suomeksi, joskin on hyvin selkokielineen ja tekemiseen painottuva. Tämä huomioon ottaen kävi kuitenkin palautteen ja omien havaintojemme kautta ilmi, että yllättävän suuri osa opetetusta oli loppujen lopuksi vertaistuen ja elekielen turvin tullut ymmärretyksi myös kieltä vähemmän osaaville. Avainkohdissa ja tilanteen niin salliessa valaisimme tapahtumia myös englanniksi.

Myös leiri- ja ohjaajakokemusta ryhmäläisillä oli melko vaihtelevasti. Motivaatio koulutukseen osallistumiseen ryhmällä oli kuitenkin eri lähtötasoistaan huolimatta

jokseenkin sama: oppia uusia tietoja ja taitoja liittyen leiriohjaajana toimimiseen. Kaikki ryhmäläiset myös vaikuttivat yleisesti ottaen hyvin motivoituneilta ja innostuneilta. Vaikka kyse ei varsinaisesti olekaan partiosta, josta Rauman & Vajavaara (2010, 11-13) opinnäytetyössään puhuvat, niin tällaista sisäistä motivaatiota voi tarkastella myös heidän käsittelemänsä Decin sisäsyntyisen motivaation (Salmela-Aro & Nurmi 2002) käsitteen kautta.

Ulkoisen säätely	Ihminen toimii, saadakseen muilta palkintoja toiminnastaan. Toiminta perustuu muiden odotuksiin eikä omaan mielenkiintoon.
Sisäistetty säätely	Ihminen toimii oman itsearvostuksen kohottamiseksi eikä enää vain ulkoisten palkintojen toivossa. Ihminen toimii esimerkiksi välttääkseen syyllisyyden tunteen.
Tunnistettu säätely	Ihminen arvostaa itse toimintaa ja sen seurauksia. Sisäsyntyinen säätely on voimakasta.

Myöhemmin Deci ja Ryan ovat vielä tarkentaneet sisäistä motivaatiota psyykkisten tarpeiden kautta. Näitä ovat autonomia eli itsenäisyys, kompetenssi eli pätevyys tai lahjakkuus sekä läheisyys. (Rauman & Vajavaara 2010, 11-13.) Tämän teorian mukaan ulkoisessa säätelyssä ihminen toimii saadakseen palkintoja, joka on usein lapsilla ja varhaisnuorilla harrastuksen motivaationa (vanhempien vaatimus). Aikuisilla ihmisillä, jotka hakeutuvat oppimaan uutta kehittyäkseen itse ja hyödyntääkseen oppimistaan, on kyse luonnollisesti tunnistetusta säätelystä. Näin on asian laita myös koulutukseen osallistuneen ryhmän kanssa, kuten tulee myös luultavimmin olemaan tulevissa samankaltaisissa koulutuksissa. Tämä motivoituneisuus ja toiminnan arvostus helpottaa ryhmäytymistä ja tiedon omaksumista.

Sosioekonomisia tekijöitä emme koulutuksen osallistujilta millään tavalla mitanneet, mutta keskustelujen myötä kävi ilmi, että kyse oli kuitenkin hyvin aktiivisista kansalaisista. He olivat paljon mukana vapaaehtois- ja järjestötyössä, ja suurella osalla heistä oli ammatti tai ammatillinen koulutus. Erityisesti naispuolisista

osallistujista jäi se kuva, että he olivat määrätietoisia aktiivisia kansalaisia, sekä motivoituneita että ylpeitä omasta ammatistaan. On kuitenkin ymmärrettävää ja loogista, että tämän kaltaiset monikulttuurisen taustan omaavat, Suomessa elävät ihmiset ovat myös kiinnostuneita osallistumaan itselleen hyödyllisiin koulutuksiin. Heidän osallistumiskynnyksensä on myös ymmärrettävästi keskivertokansalaista matalampi (Harinen, Honkasalo ym. 2009, 189-191).

3.2. Toinen koulutusviikonloppu

Toinen koulutusviikonloppu oli tarkoitus pitää 15.-17.10.2010, ja sen tavoitteena oli testata produktia antamalla kurssi järjestettäväksi jollekin ulkopuoliselle taholle. Yhteistyön ja jo valmiiden kontaktien avulla tahoksi valittiin Hämeen Partiopiiri. Villen ja Tonin oli tarkoitus olla kurssilla mukana vain tarkkailemassa ja kirjaamassa ylös parannusehdotuksia. Hämeen Partiopiirin kouluttajat siis järjestäisivät kurssin ja antaisivat palautetta kurssin järjestämisestä produktin avulla, mistä saisimme kommentteja produktin lopullista kirjoittamista varten ja voisimme tehdä siitä parhaan mahdollisen.

Pienen osallistujamäärän takia toinen koulutusviikonloppu kuitenkin peruuntui ja siirtyi niin pitkälle, että siitä ei tämän opinnäytetyön kannalta ollut enää käytännön hyötyä. Seuraava mahdollinen koulutusaika on vasta joulukuussa. Mikä tarkoittaa että produktin kommentoinnin kannalta se on jo liian myöhään.

3.3. Tilaajien työnjako

Tilaajat Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssi ja Suomen Pakolaisavun Järjestöhautomo sopivat että asiat tehdään puoliiksi. Työmäärä puolitetaan niin hyvin kuin voidaan, samoin kuin syntyneet kustannukset.

Suomen Nuorisoyhteistyö – Allianssin leiriohjaajakoulutuksen budjettiesitys lokakuun koulutukseen:

Palkkiot, kolme kouluttajaa – n. 230 €/kouluttaja	700 €
Matkakulut, muualta kuin Tampereelta	700 €
Linja-autokuljetus, TRE-leirikeskus-TRE	300 €
Ruokailu	1300 €

Tilavuokra	700 €
YHT	3700 €

3700€ jaettuna tasan Allianssin ja Pakolaisavun kesken on 1850 €/järjestö. Laskelmasta puuttuvat ainakin kaikki työaikaan perustuvat laskemat sekä leirikirjeiden postittaminen.

Koulutusten markkinoinnista sovittiin että niin Allianssi kuin Pakolaisapukin laittaisivat viestiä omille kontakteilleen, mutta pääasiallinen vastuu markkinoinnista kuitenkin olisi Pakolaisavulla. Leiriohjaajakoulutusmainoksen (ks. Produktin liitteet) suunnittelussa sovittiin käytettäväksi Pakolaisavun graafikkoja, ja ilmoittautumisiin sekä kysymyksiin vastaisi Pakolaisavun Matti Forsberg. Ilmoittautumislomake tosin tehtiin Leirikesä ry:n Internet-sivujen taakse ja sen toteuttamisesta huolehti Perttu Helle.

Näin ulkopuolisena tarkkailijana täytyy sanoa, että kahden suuren järjestön yhteistyö ei aina näytä kovin helpolta. Molemmilla on kuitenkin myös omat linjansa sekä tehtävänsä. Suurimmat erimielisyydet varmasti useimmiten kuitenkin johtuvat esimerkiksi siitä, että tuntuu kuin toinen ei tekisi mitään, vaikka tämä todellisuudessa tekisikin. Tähän emme kuitenkaan ota sen enempää kantaa, sillä meidän kanssamme molemmat tilaajat ovat toimineet hyvin.

Tiedon analysointi

Konkreettinen, analysoitava tieto, joka kehkeytyi tämän prosessin aikana, tulee enimmäkseen koetun ja keskustelujen kautta syntyneiden ajatusten muodossa. Vaikka meillä on jonkin verran myös varsinaista kirjallista palautetta palautekyselyjen sekä tilaajan antaman palautteen muodossa, on se hieman vähemmän oleellista, sillä osallistujien antama palaute koskee vain pitämäämme koulutusta, sekä sitä, miten onnistuimme osallistujien näkökulmasta siinä. Osallistujien antaman palautteen varsinainen arvo ja tarkoitus on lähinnä tukea tilaajan näkemystä koulutuksen onnistumisesta.

Keräsimme koulutukseen osallistujilta palautetta yksinkertaisella lomakkeella, jossa arvioitiin käytännön asioiden ja sisällön onnistuneisuutta *hyvin huono – huono – en*

osaa sanoa – hyvä – erittäin hyvä –asteikolla, sekä muutamalla avoimella kentällä koulutuksen hyödyllisyydestä ym. Yleisesti ottaen sisältö ja kouluttajat saivat pelkkää kiitettävää palautetta, mutta ajasta ja tiedotuksesta palaute oli vaihtelevaa. Avoimet kommentit myös poikkeuksetta kiittelivät hyödyllisyydestä, eikä palautteista ainakaan käynyt millään tavalla ilmi, että ymmärtämisen vaikeus olisi ainakaan pahasti rokottanut koulutuksen antia. Yleisesti ottaen saamamme palaute meni hyvin yksin omien käsityksiemme ja oletuksiemme kanssa siitä, miten olimme koulutuksen suunnittelussa ja toteutuksessa onnistuneet.

Koska toinen koulutusviikonloppu syksyllä siirtyi ajankäyttömme kannalta liian pitkälle, joudumme nojautumaan aiottua enemmän omaan, subjektiiviseen näkemykseen koulutusviikonlopun onnistumisesta. Näin ollen kaikki kommentit uusilta kouluttajilta sekä koulutukseen osallistujilta jäivät tähän mennessä saamatta, emmekä siis pääse hyödyntämään tätä ”toista kierrosta”, ja joudumme laatimaan produktin vähemmällä ulkopuolelta saadulla analysoitavalla tiedolla. Tämä on kuitenkin myös toisaalta hyvä asia, sillä tässä tapauksessa ”joutuu” luottamaan itseensä ja omaan ammattitaitoonsa leiriasioiden kouluttajana.

Pääasiallisen kuvan leiriohjaajakoulutuksessa onnistumisestamme saimmekin pohtimalla niitä olettamuksia eli hypoteeseja, jotka suunnitteluryhmän kanssa laadimme ja joita mietimme ennen ensimmäistä koulutusta. Näiden olettamusten pohjalta toteutimme kyseisen koulutuksen. Koulutuksen jälkeen analysoimme sen toteutumista peilaamalla omia ja työryhmän onnistumisen tuntemuksia sekä tietysti analysoimme myös testiryhmältä kerättyä palautetta. Tämän jälkeen kokosimme tämän tiedon yksiin kansiin parhaan tietomme, kokemuksemme ja taitomme mukaan, ”Minustako leiriohjaaja?” –oppaaksi.

Tilaajien tavoitteena oli saada tuotettua opas, jonka avulla ketkä tahansa leiritoiminnasta ja kouluttamisesta kokemusta omaavat henkilöt tai ryhmät voivat järjestää leiriohjaajakoulutuksen monikulttuurisille nuorisoryhmille. Tavoitteen saavuttamisen menetelmänä tilaajan näkökulmasta oli teettää opas opinnäytetyönä. Kun oppaalle saatiin toteuttajat Ville ja Toni, ohjausryhmä päätti että paras tapa tehdä opasta oli ensin kokeilla sen toimimista, ja näin oli tarpeellista järjestää demokoulutus. Koulutuksen onnistumisen perusteella pystyisimme arvioimaan

ohjelmarungon ja koulutuksen sisällön toimivuutta. Kaikissa näissä tavoitteissa onnistuimme ilman suurempia ongelmia, ja myös tilaajalta saamamme palaute oli kiittävä. Koko prosessin kulku sujui hyvin, ja juuri mitään sellaisia haasteita tai riskejä, joihin olimme varautuneet tai mistä meitä varoiteltiin, ei esiintynyt niin demokoulutuksessa, sen suunnittelussa kuin produktinkaan laatimisessa. Suurimmat varoittelet tulivat luultavasti Humanistisen ammattikorkeakoulun puolelta yhteistyönä tehtävän opinnäytetyön haastavuudesta, johon palaamme myöhemmin.

Pääasiallinen tarkoitus oli saada produkti valmiiksi, jossa onnistuimme. Tilaajan näkökulmasta prosessi siis onnistui tavoitteissaan. Se miten laadukas produkti on, on erittäin vaikeaa mitata tässä vaiheessa prosessia, sillä:

- produkti on juuri valmistunut eikä sitä olla käytännössä käytetty kertaakaan
- produktista on saatu palaute 20 monikulttuuriselta nuorelta jotka olivat koulutuksessa, ja sen pitäisi palvella kaikkia mahdollisia kansallisuuksia
- produktista on saatu palaute "vain" sen laatimisessa mukana olleilta → puolueellisuus/sokeus omalle työlle?

Näiden asioiden vuoksi ja laadukkaan produktin jatkokehittämisen kannalta on erittäin tärkeää että tilaajat huolehtivat omalta osaltaan produktin jatkokehittämisestä ja eteenpäin viemisestä.

Itse emme olleet kovin huolissamme siitä, miten onnistuisimme laatimaan koulutuksen ja sovittamaan sen monikulttuuriseen kontekstiin, sillä meillä oli yhdessä runsaasti kokemusta niin leiritoiminnan järjestämisestä, kouluttamisesta kuin monikulttuurisessa ympäristössä toimimisestakin. Suurimmat ongelmat itse koulutusten järjestämisen suhteen liittyivät käytännön asioihin, kuten ajan löytämiseen yhteisiin suunnitteluhetkiin, ja siihen että toista koulutusta ei sitten järjestettykään.

Myös demokoulutus eri koulutusosioineen sujui vahvan rutiinin ohjaamana sekä omalta, että muidenkin kouluttajien osalta. Kaikki kouluttajat toimivat hyvin ja koska produktin kirjoittajina olimme koko viikonlopun paikalla seuraamassa, pystyimme auttamaan muita kouluttajia tarpeen tullen.

Pidimme kuitenkin jatkuvan herkkyyden aikataulujen ja koulutusrakenteen muuttamisen suhteen, johon kuitenkin tarvetta osoittautui melko vähän. Tällainen valmius on aina koulutusten järjestämisessä ensiarvoisen tärkeää, sillä osallistujia ja olosuhteita on niin paljon, että koulutuksen onnistuminen ei voi riippua aikataulun tarkasta toteutumisesta suunnitelmien mukaan. Demokoulutuksessa mukautumistarve oli lähinnä mukavuustekijöistä johtuvat osallistujien toivomat spontaanit 10-30 minuutin aikaistamiset ja myöhäistämiset. Ne ovat käytännössä merkityksettömiä koulutusrungon ja sen onnistumisen kannalta, joten meillä ei ollut mitään syytä olla suostumatta henkeä ja tunnelmaa nostattaviin melontaretkiin tai ylimääräisiin taukoihin, joiden aikana pystyimme joko purkamaan koettua, suunnittelemaan seuraavaa tai seurustelemaan ryhmän kanssa.

Olikin melko poikkeuksellista, kuinka kivuttomasti demokoulutuksemme onnistui, ja tämän takia produktia kirjoittaessamme jouduimme muistuttamaan itseämme aikaisemman kokemuksemme mukaisista melko todennäköisistä viivästyksistä ja yllättävistä tilanteista, joita koulutustilaisuuksissa usein jopa todennäköisesti ilmenee, ja kirjoittamaan nämä huomiot auki. Vaikka itse koulutuksen järjestämisen ja käytännön asioiden hoitaminen tapahtui osaltamme järjestäjinä melko vahvalla rutiinilla, opimme kuitenkin demokoulutuksen aikana huomattavan paljon uutta. Kouluttajina koimme oppineemme demokoulutuksen aikana paljon siitä, miten monikulttuurinen ryhmä toimii ja vuorovaikuttaa keskenään, sekä eri kulttuurien ominaispiirteistä, käytännöistä ja siitä, miten ne heijastuivat koulutukseen ja sen aktiviteetteihin ja osioihin. Vaikutti lopuksi siltä, että olimme ehkä jopa ”ylihuomioineet” kulttuuri- ja sukupuolisensitiivisyyden tarpeen, sillä aikuiset, aktiiviset ihmiset, jotka koulutukseemme olivat ilmoittautuneet, olivat luonnollisestikin hyvin itseohjautuvia, sekä pitivät huolen omista tarpeistaan ja mielipiteidensä kuulemisesta. Osallistujat vaikuttivat kuitenkin erittäin tyytyväisiltä siihen, kuinka hyvin olimme valmistautuneet esimerkiksi sukupuolille erillisen majoituksen järjestämiseen, rukoushetkien huomioimiseen ja riittävän yksityisyyden takaamiseen.

Demokoulutuksen aikana tapahtunut vapaa kanssakäyminen osallistujien kanssa illanvietoissa, saunomisen ja uintireissujen aikana oli meille kulttuurien tuntemuksen ja uusien kokemusten kannalta loppujen lopuksi kaikkein antoisinta. Siinä missä itse koulutuksen aikana tekemämme havainnot ja omien oletuksiemme osoittautuminen

paikkansa pitäviksi enimmäkseen vahvistivat ammatti-identiteettiämme sekä luottamusta omaan ammatillisuuteemme. Koimme, että kokemusten ja näkemysten jakaminen eri kulttuuritaustan omaavien ihmisten kanssa opetti meille suunnattomasti paitsi eri osallistujien omasta kulttuurista ja sen vaikutuksesta heidän identiteetteihinsä, myös siitä, kuinka helppoa syvällisen keskustelun aikaansaaminen ja hankalistakin asioista puhuminen loppujen lopuksi on.

Tästä syystä voi perustellusti sanoa, että tämän kaltaisissa koulutuksissa riittävän väljyyden jättäminen aikatauluun ja myös epäviralliseen ryhmäytymiseen, sekä tämän ajan järjestäminen mahdollisimman mukavaksi on hyvin tärkeää. Tänä aikana syntynyt vuorovaikutus vahvistaa molemminpuolista luottamusta ja ymmärtämistä, sekä lisää valmiuksia ilmaista itseään, osallistua rohkeasti sekä ottaa vastaan informaatiota.

4. MITÄ SEURAAVAKSI – Oppaan edelleen kehittäminen

Produktin tarkoituksena on olla helposti luettava ja ymmärrettävä opas. Moni opas, kirja ja tutkimus vanheneekin nopeasti. Jatkokehittämisen kannalta onkin tärkeää, että tutkimuksessa on mietittynä jo etukäteen edelleen kehittämisen kohteita, jotta kehitysohjelmaan olisi mahdollisimman helppo tarttua. Koska produktista kuitenkin tilattiin tiivis paketti, ilman sen suurempaa teoriaosuutta, käymme oleelliset kehityskohteet läpi tässä.

Käytännöllisin tapa kehittää produktia edelleen on järjestää koulutus oppaan mukaan, kerätä palautetta ja analysoida tuloksia. Tämän voi toteuttaa uudestaan, monta kertaa erilaisten ryhmien kanssa. Sen voi tehdä esimerkiksi kuka tahansa asiasta kiinnostunut joko yksityishenkilönä tai järjestön kautta, kunhan ilmoittaa koulutuksen järjestämisestä Allianssille tai Pakolaisavulle, jotka jäävät oppaan kehittäjiksi. Koska produktin kehittämisvastuu jää sekä Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssille että Suomen Pakolaisavulle, he varmasti haluavat olla seuraamassa koulutusta ja ottamassa vastaan palautetta.

Toinen demokoulutus oli tarkoitus järjestää lokakuussa 2010. Tähän kouluttajiksi valittiin, jo valmiiden yhteyksien vuoksi, Hämeen Partiopiiri. Alkuperäinen

koulutusviikonloppu kuitenkin peruuntui osanottajapulan takia, joten se siirrettiin joulukuulle. Koska toista viikonlopun mittaista demokoulutusta ei järjestetty oppaan kirjoitusaikana, olisi hyödyksi jos seuraavasta produktin mukaan järjestetystä koulutuksesta tehtäisiin mahdollisimman hyvät muistiinpanot produktin edelleen kehittämiseksi. Nämä muistiinpanot tulisi lähettää Allianssille, Suomen Pakolaisavulle sekä kirjoittajille joille kaikille jää oikeus produktin edelleen kehittämiseen.

Olisi myös toivottavaa että jos produktin kehittäminen jatkuu, joko Allianssi tai Pakolaisapu ottaisivat siitä vastuun itselleen. Tällöin he hoitaisivat koulutukseen havainnoijat jotka seuraisivat koulutuksen tapahtumia ja kirjaisivat ylös huomioitaan. Tietysti havainnoijan tulisi olla joku tai jotkut jotka jo tuntevat oppaan entuudestaan.

Ideaalitilanne produktin tavoitteen saavuttamisessa olisi se että joku koulutuksen osallistujista innostuisi leiritoiminnasta niin paljon, että tämä hakeutuu töihin, tai rupeaa vapaaehtoiseksi johonkin leirejä järjestävään järjestöön ja haluaa itse kehittää koulutusta eteenpäin. Tällöin hänellä itsellään olisi kokemusta koulutuksesta ja hän tietäisi parhaiten mitä olisi itse kaivannut lisää tai selitettäväksi eri tavalla. Koulutuksia voisi myös järjestää ympäri Suomea, jolloin kaikki halukkaat Suomen monikulttuurisista järjestöistä saisivat tukea leirien järjestämiseksi ja järjestöissä toimivat aktiiviset nuoret saisivat mielekästä koulutusta. Ideaalitapauksessa produktin ympärille rakentuisi koko Suomen kattava monikulttuuristen leirikouluttajien verkosto, joka kouluttaa itse omat kouluttajansa.

Produktin kehittämismahdollisuudet on huomioitu oppaassa muun muassa siten että olemme jaotelleet oppaan mahdollisimman selkeisiin koulutettaviin kokonaisuuksiin, jolloin niitä voi lukea osa-alue kerrallaan. Lisäksi olemme laittaneet käytännön osiot viimeiseksi, josta ne on helppo ottaa mukaan itse koulutustilanteeseen ja tarkastaa esimerkiksi miten jokin asia menikään. Tarvittaessa voi myös lisätä esimerkiksi omia Toimintakorttejaan oppaan loppuun.

Hämeen Partiopiiristä saadun palautteen mukaisesti produktissa olisi pitänyt olla enemmän teoriaa käytännön ympärillä. Oppaassa oli kerrottu miten asioita tehdään, mutta liian vähän oli panostettu siihen, miksi asioita tulisi tehdä juuri näin. Tämän tärkeän, vaikkakin yksittäisen palautteen perusteella produkti on liian suppea ja

pintapuolinen vahvan kouluttamistaustan ja teoriapohjan omaaville kouluttajille. Koska produkti on jo - ainakin periaatteessa - valmis, suosittellemekin että produktia luetaan yhdessä tämän opinnäytetyön kanssa, jolloin siitä saa irti enemmän kuin pelkästä produktista. Opinnäytetyössä kuitenkin kerromme taustoja ja perusteluita tekemillemme valinnoille koulutusmetodien ja pedagogisten sovellusten suhteen. Osa asioista tulee tällöin kahteen kertaan, mutta se on väistämätöntä, koska produkti on niin iso osa opinnäytetyötämme.

Edelleen kehittäjien sekä tilaajien on syytä huomioida opasta edelleen kehittäessään velvollisuutensa mainita että työ perustuu Ville Nikolan ja Toni Toivosen vuonna 2010 tekemään Humanistisen ammattikorkeakoulun opinnäytetyöhön.

Produktin ”Minustako leiriohjaaja? – Leiriohjaajakoulutusopas monikulttuurisille nuorille” oikeudet jäivät tilaajatahoille; Suomen Nuorisoyhteistyö Allianssille ja Suomen Pakolaisavulle sekä kirjoittajille; Villelle ja Tonille. Allianssilla ja Suomen Pakolaisavulla on oikeus edelleen kehittää opasta ilman erillistä sopimusta Villen ja Tonin kanssa. Seuraavissa versioissa tulee kuitenkin mainita että opas ja koulutus perustuvat Ville Nikolan ja Toni Toivosen tekemään oppaaseen vuonna 2010. Samoin kirjoittajille jää oikeus kehittää opasta edelleen ja käyttää sitä hyödykseen työssään tulevaisuudessa. Kirjoittajille jää myös täydet oikeudet opinnäytetyöhönsä.

5. Opinnäytetyöprosessi ammatillisuuden vahvistajana

Tässä kappaleessa käymme läpiopinnäytetyöprosessia oman oppimisen, heikkouksiemme, vahvuuksiemme, erikoistumis- ja erityisesti ohjaus- ja vuorovaikutusopintojemme kautta, sekä yhdessä työskentelyä.

Kaiken kaikkiaan peilaamme koulussa oppimaamme teoriaa työelämän käytäntöjen kautta.

5.1. Omat oppimistavoitteet: Toni

Oppimistavoitteenani oli tärkeimpinä saada kokemusta taustaorganisaatiolle eli tilaajalle työskentelemisestä projektiomaisesti, sekä oman aiemman osaamiseni, kokemukseni, sekä yhteisöpedagogiopintojeni aikana sisäistämäni soveltaminen tähän työhön. Kuten yleensäkin kaikissa projektiluontoisissa prosesseissa, oletin tässäkin oppivani eniten ennalta-arvaamattomista asioista sekä niiden kohtaamisesta

ja mahdollisesta ratkaisemisesta. Toki tavoitteenani oli myös vahvistaa jo osaamaani ja tietämäni, sekä saavani itsestäni selkeämmän kuvan monipuolisena osaajana ja ammattilaisena.

Opiskeluistani minua kiinnosti eniten se, miten saisin ammennettua HUMAKin opintojeni aikana kartuttamaani teoreettista ja käytännön oppimiskokemuksia seikkailukasvatukseen, monikulttuurisuuden ja kansainvälisyyden saralta opinnäytetyöhöni, sekä erityisesti produktin tuottamisprosessiin.

Suuntautumisopintojeni kansainvälisyyden ja monikulttuurisuuden parissa oppimani ja sisäistämäni teorian sain työn aihealueesta johtuen helposti hyödynnettyä läpi koko opinnäytetyöprosessin. Seikkailukasvatusopinnoistani oli kuitenkin käytännön hyötyä esimerkiksi niillä eri metatasoilla, joilla jouduin tarkastelemaan vuorovaikutusta työryhmän sisällä, sekä havainnoimaan koulutukseen osallistuneiden ryhmän ryhmäprosessia ja –dynamiikkaa. Koenkin seikkailukasvatusopintojen auttaneen minua sisäistämään kaiken HUMAK-opintojeni aikana oppimani teorian, sekä ymmärtämään miten se on sovellettavissa käytäntöön.

Myös kirjoitusprojektissa seikkailukasvatuksessa oppimani reflektointirutiinit ovat auttaneet, ja pohdittuani Villen ja itseni kirjoitussessioita, ymmärsin kuinka automaattisesti yhteiset työskentelysessiot ottavat refleктоivan, pohdiskeluvan ja eri näkökulmia luotaavan otteen.

Monikulttuurista otetta minulla on suuntautumisopintojeni kautta teorian muodossa, ja oman työni kautta nuoriso-ohjaajana monikulttuurisessa työympäristössä sekä – yhteisössä olen jo aiemmin päässyt soveltamaan tätä teoriaa käytäntöön. Tämän, sekä muiden työryhmäläisten vastaavan kokemuksen takia pätevien oletusten tekeminen suunnitteluvaiheessa oli varsin helppoa, ja uuden oppimisen sijaan onnistuin lähinnä vahvistamaan jo oppimaani. Kuten *tiedon* analysointi –osiossa kirjoitamme, enemmän monikulttuurisuudesta opin, kuten Villekin, demokoulutuksen vapaahetkinä, jolloin pääsin keskustelemaan osallistujien kanssa vapaamuotoisesti, sekä esittämään kaikenlaisia kysymyksiä. Olen varma, että näinä hetkinä tapahtunut molemminpuolinen tutustuminen ja toiseen kulttuuriin kuuluvan ihmisen näkökulmiin tutustuminen oli antoisaa paitsi minulle, myös keskustelukumppaneilleni. Koen sen myös tukeneen demokoulutuksen ja koko opinnäytetyöprosessin aikana tapahtunutta

verkostoitumista, sekä omaa valmiuttani kohdata, tutustua, verkostoitua ja tietysti myös ystäväystyä ihmisiin kulttuuri- ja kielirajojen yli.

Oman ammatillisuuteni kannalta oleellista oli oppia tilaajasta, tämän tyyppisestä projektityöstä oman ammattini sekä kolmannen sektorin kentällä, sekä yleisesti tilaajan toimesta työskentelemisestä, kuten myös moniammatillisen yhteisön kanssa työskentelemisestä. Näistä koen oppineeni tyydyttävän paljon opinnäytetyön produktin tuottamisprosessin aikana, sekä haasteiden kohtaamisen että onnistumisten kautta. Koen voivani hyödyntää oppimaani omassa työssäni Helsingin kaupungin Nuorisosiainkeskuksella, sekä sen moniammatillisessa ja laaja-alaisessa, koko organisaation kattavassa työyhteisössä ja sen lukuisissa eri projekteissa ja projektinomaisissa hankkeissa ja toiminnoissa.

5.2. Omat oppimistavoitteet: Ville

Oppimistavoitteeni opinnäytetyöhön lähdeettäessä olivat ammatillisessa kasvussa ja leiritoiminnan kehittämisessä sekä monipuolistamisessa. Koko opiskeluaikani olen ollut Leirikesällä esimies- tai tiiminvetotehtävissä. Olen hakenut HUMAK:in kautta teoriapohjaa jo oppimani käytännön työn ympärille, siinä melko hyvin onnistuen. Opinnäytetyössä olen pyrkinyt tuomaan tämän teoriapohjan ja osaamisen esiin ja tuottaa sellaista mistä olisi hyötyä muillekin, tässä tapauksessa produktin muodossa.

Suuntautumisopintoinani toimi Humanistisessa ammattikorkeakoulussa sosiaalisen vahvistamisen suuntautuminen. Sosiaalisessa vahvistamisessa on kyse nuoren kokonaisvaltaisesta tukemisesta ja huomioimisesta (Vuohelainen 2010). Sosiaalista vahvistamista voi käyttää työkaluna koko elämän kaareissa, ei pelkästään nuoruuden kohdalla.

Seikkailukasvatus taas on yksilön kokonaisvaltaisen kasvun huomioivaa haasteellista ryhmätoimintaa. Pyrkimyksenä on että yksilön suhde sekä itseensä että ryhmään voivat kehittyä onnistumisen kokemusten kautta. Tämän myötä yksilön elämäntaitot kehittyvät kaikilla osa-alueilla. (Fossi & Jokinen 1997, 1.)

Kun miettii taustaani leiritoiminnan kentällä, mikä on ennaltaehkäisevää lastensuojelutyötä, ja yhdistää siihen sosiaalisen vahvistamisen sekä

seikkailukasvatuksen ideologiat, niistä tulee vahva triangulaatio, jotka tukevat toinen toisiaan. Se on ammatillisuutta ja koen koko sen osaamisen hyödyntämisen paitsi vahvuutena, myös haasteena.

Tämä opinnäytetyö kiteyttää koko ammatillisen kasvuni niin opintojeni kuin leiritoimintani osalta. Työ mitä olen tehnyt leirijärjestössä ja järjestön vuosittainen kiertokulku rahoitushakemuksineen ja loppuraportteineen on tullut tutuksi, osittain myös koulun ansiosta.

Moniammatillinen työryhmä eri järjestöjen ja projektien välillä on myös näyttänyt todelliset kasvonsa. Ei se aina ole niin antoista ja helppoa tehdä projektia esimerkiksi nuoriso-ohjaajan, opettajan, paikallisen asukasyhdistyksen ja poliisin kanssa. Mutta uskon että siinä on paljon opettelemista kaikilla. Valitettavasti ne joilla opeteltavaa olisi kenties eniten, eivät huomaa tai halua huomata mitään vikaa. Moni asia on kiinni myös henkilökemioista projektin työntekijöiden välillä. Toisten kanssa on vain helpompi tulla toimeen. Mutta niille asioillehan me emme voi mitään, voimme vain viedä projektin loppuun ja kenties toivoa seuraavaan projektiin toista yhteistyökumppania.

5.3. Työnjako Villen ja Tonin välillä

Yhdessä tekemisessä on aina riskinsä ja haasteensa. Kun tekee opinnäytetyötä yhdessä, on varauduttava keskustelemaan näkemyseroista, varsinkin kun ollaan tekemisissä havaintoihin perustuvan tiedon keruun kanssa. Jokainen kuitenkin kokee asiat eri tavoin ja voimakkaiden, itselle rakkaiden, asioiden äärellä ajaudutaan joskus konflikteihin. Koska kirjoittamassa on kaksi mieltä niin täytyy varoa että teksti ei ala rönsyilemään, vaan se pysyy olennaisessa sekä koherenttina kokonaisuutena. On tärkeää pitää tutkimuskysymys kirkkaana mielessä.

Meidän kohdallamme haasteet keskittyivät lähinnä tekstin rönsyilemiseen ja siihen että olimme molemmat liian sisällä tekstissä. Pidimme montaa asiaa niin itsestäänselvytenä, että kumpikaan ei osannut nostaa päätään ja katsoa asiaa aiheeseen tutustumattoman näkökulmasta. Näin teksti uhkasi jäädä liian vaikeaselkoiseksi ja pinnalliseksi. Asia ratkaistiin, niin kuin opinnäytetyössä kuuluu, konsultoimalla opinnäytetyön ohjaajaa.

Näkemyks- ja kokemuseroja ei jouduttu juurikaan puimaan sillä aihealueesta on vahva yhteinen kokemuspohja ja olemme keskustelleet siitä jo aikaisemmin Leirikesän työyhteisössä. Tunsimme myös toistemme vahvuudet ja heikkoudet monen yhteisen seikkailukasvatuksen kurssin, reflektioharjoituksen ja vaelluksen kautta.

Kaiken kaikkiaan koimme yhdessä työskentelyn motivoivaksi, antoisaksi ja kivuttomaksi. Mielestämme yhdessä tekeminen on ja tulisi olla osa yhteisöpedagogin keskeisiä vahvuuksia, ja tämä yhdessä tekemämme opinnäytetyö on itsellemme tästä vahva näyttö.

6. LÄHDELUETTELO

Aalto, Mikko. 2002. Vuorovaikutustaidot. Forssa: Forssan Kirjapaino Oy

Adams Ernest. CMP Media Inc. 2004. Postmodernism and the Three Types of Immersion. Viitattu 16.11.2010.

http://designersnotebook.com/Columns/063_Postmodernism/063_postmodernism.htm

Ahola Veikko, Kuhlman Irmeli & Luotio Jorma (toim.) 1997. Tietosanakirja. Jyväskylä: Gummerus Kustannus Oy.

Eskola, Jari & Suoranta, Juha. 2000. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Jyväskylä: Gummerus kirjapaino OY.

Fossi Ritva & Jokinen Sanna. 1997. Mitä on seikkailukasvatus? Katsaus seikkailukasvatuksen perusteisiin. Jyväskylän yliopisto. Opettajankoulutus laitos. Pro gradu –tutkielma.

Frisk, Outi & Tulkki, Heikki 2005, Kulttuuriavain. Keuruu: Otavan kirjapaino Oy.

Harinen, Päivi; Honkasalo, Veronika ym. (toim.) 2009. Ovet auki! Monikulttuuriset nuoret, vapaa-aika ja kansalaistoimintaan osallistuminen. Helsinki: Hakapaino.

Ketola, Tapani. 2002. Leirituuli - käsikirja leiritoiminnan järjestäjille ja ohjaajille. Hämeenlinna: Karisto Oy.

Korhonen, Pekka & Airaksinen, Raija (toim.) 2008. Hyvä hankaus – teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja osallisuuden mahdollisuuksista. Helsinki: Gummerus kirjapaino oy.

Liebkind, Karmela 2001. Monikulttuurinen Suomi. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Rauman, Katriina ja Vajavaara, Eeva 2010. Kohti oikeasti avointa partiota. Humanistinen ammattikorkeakoulu. Kansalaistoiminnan ja nuorisotyön koulutusohjelma. Opinnäytetyö.

Räty, Minttu 2002. Maahanmuuttaja asiakkaana. Tampere: Tammer-Paino Oy.

Salmela-Aro, Katariina. & Nurmi, Jari-Erik (toim.) 2002. Mikä meitä liikuttaa. Modernin motivaatiopsykologian perusteet. Keuruu: Otavan Kirjapaino Oy.

Saukkonen, Pia. 2009. Moniammatillisen yhteistyön haasteet ja mahdollisuudet 18 - 20-vuotiaiden lastensuojelun jälkihuollossa. Loppuraportti. Tampereen yliopisto. Sosiaalityön tutkimuksen laitos.. Kehittämishanke.

Ventola, Marjoriitta & Renlund, Micke 2005. Draamaa ja teatteria yhteisöissä. Helsinki: Yliopistopaino.

Vuohelainen Elsi. 2010. Tavoitteena sosiaalisesti vahva nuori - riittävätkö rahkeet? Viitattu 15.11.2010.

<http://www.preventiimi.fi/blog/201002>

7. LIITTEET

7.4. Leiriohjaajakoulutuksen mainos



Kiinnostaako sinua

toiminta lasten ja nuorten parissa?

Sinustako leiriohjaaja? Järjestämme monikulttuurisille nuorille
LEIRIOHJAAJAKOULUTUKSEN!

Mikä koulutus?

Järjestämme 18-30-vuotiaille ilmaisen koulutuksen, jossa saat leiriohjaajan tiedot ja taidot:

- lasten ja nuorten kanssa toimimisesta
- erilaisten ryhmien kanssa toimimisesta
- peleistä ja leikeistä
- leiriohjelman suunnittelusta
- turvallisuudesta ja ensiavusta

Kurssi sisältää: suomenkielisen opetuksen, majoituksen, ruokailut ja kuljetukset Helsinki-Kiljava-Helsinki. Saat todistuksen osallistumisestasi ja jokaiselle koulutukseen osallistuvalla järjestetään harjoittelupaikka leiriltä.

Milloin?

Kurssi kestää koko viikonlopun. Lähtö **perjantaina 14.5.10 klo 17** Ja paluu **sunnuntaina 16.5.10 klo 17.30**.

Missä?

Kurssi järjestetään Kiljavan leirikeskuksesta Kiljavalla. Matka sinne kestää Helsingistä n. 50 min. Majoitustilat erikseen miehille ja naisille. Muut erityistarpeet otetaan huomioon, kerrothan niistä ilmoittautuessasi.

Järjestäjät:

Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry • Suomen Pakolaisapu - Järjestöhautomo
Leirikesä ry • Radio Warsan • Humanistinen ammattikorkeakoulu



**Ilmoittaudu 1.5.2010
mennessä!**

Sähköposti:

matti.forsberg@pakolaisapu.fi

Tekstiviesti ja puhelin:

040 835 3361

Internetsivu:

<http://www.leiri.fi/leirikurssi2010>

*HUOM! Paikkoja on rajoitetusti.
Ilmoittaudu heti. Ilmoittautumiset
ovat sitovia.*

(maks. 3 henkilöä/järjestö)

7.5. Produkti: Minustako leiriohjaaja – Opas monikulttuurisille nuorille suunnatusta leiriohjaajakoulutuksesta.

Minustako leiriohjaaja?

**- Opas monikulttuurisille nuorille suunnatusta
leiriohjaajakoulutuksesta**

Sisällysluettelo

8. Johdanto	48
9. Huomioita monikulttuurisille nuorille koulutettaessa	49
10. Oppimisesta	51
11. Koulutus	52
11.1. Koulutuksen tavoite	52
11.2. Koulutuksen rakenne ja sisältö	52
11.2.1. Tervetuloa	53
11.2.2. Tutustuminen ja ryhmäytyminen	53
11.2.3. Leiri, leiriohjaaja, leiritoiminta	53
11.2.4. Leiriläisen kohtaaminen	54
11.2.5. Leiriohjelman suunnittelu	57
11.2.6. Leiriturvallisuus	58
11.2.7. Esimerkki koulutuksen ohjelmasta	61
12. Yleisiä huomioita koulutuksen järjestämiseksi	62
12.1. Käytäntöä ja koulutuksen jälkeen	62
12.1.1. Yhteistyö maahanmuuttajajärjestöjen alueellisten nuorisojärjestöjen ja leiritoimijoiden kanssa	62
12.1.2. Käytännön järjestelyt	62
12.1.3. Markkinointi kohderyhmää ajatellen	62
12.1.4. Todistukset opitusta	63
12.1.5. Leiriohjaajapaikkojen tarjoaminen koulutukseen osallistuville	63
12.1.6. Kouluttajien rekrytointi	63
12.2. Kirjallisuusluettelo	63
13. Liitteet	64
13.1. Toimintakortit	64
13.1.1. Toimintakortti 1 – Nimi ja tutustumisleikit	64
13.1.2. Toimintakortti 2 – Ryhmän kieli- ja kokemustason selvittäminen	65
13.1.3. Toimintakortti 3 – Rastikierto	66
13.1.4. Toimintakortti 4 – Ennalta-arvaamattomat tilanteet, yhteydenotto leirin ulkopuolelle ja kiusaaminen.	66
13.2. Pilottikoulutuksen koulutusrunko	67
13.3. Ohjelmakoulutuksen PowerPoint –esitys kuvina	70

8. Johdanto

Tämän oppaan tavoite on tukea kouluttajia monikulttuurisille nuorille suunnattujen leiriohjaajakoulutuksen järjestämisessä.

Oppaassa keskitytään kolmeen asiaan:

- 1) Mitä on hyvä huomioida koulutettaessa kun koulutuksen osallistujat ovat monikulttuurisia nuoria (Osio 2).
- 2) Mitä monikulttuurisille nuorille suunnatun leiriohjaajakoulutuksen on hyvä sisältää ja miten sisältö voidaan koulutuksessa käydä läpi (Osio 4).
- 3) Mitä on hyvä huomioida koulutuksen käytännön järjestelyissä kun osallistujat ovat monikulttuurisia nuoria (Osio 5).

Lisäksi käymme lyhyesti läpi oppimismenetelmiä osiossa 3.

Opas on suunnattu niille toimijoille, joilla on kokemusta leiriohjaajana ja kouluttajana toimimisesta. Oppaassa ei käydä läpi kouluttamiseen liittyviä perusasioita, mutta oppaan loppuun on koottu linkkilista erilaisista

kouluttajaoppaista ja leiriohjaajakoulutukseen sopivista menetelmistä.

Opas pohjautuu vuonna 2010 Etelä-Suomessa järjestettyihin leiriohjaajakoulutuksiin, joiden osallistujat olivat monikulttuurisia nuoria. Koulutusten tavoitteena oli tukea monikulttuuristen nuorten järjestöjen omaehtoista nuorisotoimintaa nuorten toiveiden mukaisesti keskittyen monikulttuuristen nuorten leiriohjaajataitojen lisäämiseen. Oppaan kehittämisessä ja sitä edeltävässä koulutustoiminnassa ovat olleet mukana Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssi ry, Suomen Pakolaisavun Järjestöhautomo, Leirikesä ry, Parasta Lapsille ry sekä Humanistinen ammattikorkeakoulu. Oppaan ovat kirjoittaneet lopputyönään kaksi Humanistisen ammattikorkeakoulun yhteisöpedagogiopiskelijaa Ville Nikola ja Toni Toivonen. Villellä on kymmenen kesän työkokemus lasten kesäleiritoiminnasta. Toni taas on erikoistunut opinnoissaan kansainvälisyyteen ja monikulttuurisuuteen. Molemmilla kirjoittajilla on ollut opinnoissaan suuri painotus juuri toiminnallisilla pedagogisilla metodeilla esimerkiksi seikkailukasvatuksen kautta.

9. Huomioita monikulttuurisille nuorille koulutettaessa

Tässä osiossa käydään läpi yleisesti niitä seikkoja, jotka tulee ottaa huomioon koulutettaessa monikulttuurista ryhmää. Osiossa on paneudutaan muun muassa kielen ja kulttuurin asettamiin vaatimuksiin sekä erilaisiin oppimistapoihin ja koulutusmetodiikkaan.

Monikulttuurisuus

Tässä oppaassa monikulttuurisella ryhmällä tarkoitetaan sellaista ryhmää, jonka kulttuuri, uskonto tai syntyperä erottaa heidät valtaväestöstä. (Nuorisotutkimusverkoston monikulttuurisen nuorisotyön määritelmä) Tällöin se myös saattaa asettaa koulutukselle lisävaatimuksia. Tässä osiossa käydään läpi niitä seikkoja, joita monikulttuurisuus usein vaatii huomioimaan, kun toimitaan monikulttuurisen ryhmän kanssa. Näihin vaikuttavat:

- Kieli
- Sukupuoli
- Kulttuuri ja uskonto

Kieli on tapamme kommunikoida, ja yhteisen, koulutuksessa käytettävän kielen (tässä tapauksessa yleensä suomi tai ruotsi) ollessa puutteellinen pitää ottaa huomioon monia seikkoja ja haasteita. Mitä tehdään, kun ei ole yhteistä kieltä:

- Ei kannata käyttää pitkiä tai vaikeita lauseita.
- Kannattaa panostaa tekemällä oppimiseen pelkän luennoinnin sijaan. Esimerkiksi paloturvallisuutta opetetaan lieden ja kattilan äärellä
- Mieluimmin harjoitellaan ensiaputilannetta kuin katsellaan kalvosarjaa
- Havainnollistaminen on tärkeää
- Käytä kuvia tukemaan opetusta (Kuva on yhteinen kieli)
- Myös omista kokemuksista keskusteleminen (dialogisuus) on tehokasta ja automaattisesti selkokielistä

Sukupuoli ja eri sukupuolten kanssakäyminen ei ole aina yksiselitteinen asia, varsinkin jos eri kulttuureissa on totuttu toimimaan eri tavoilla. Esimerkiksi suomalaisten suorasukaisuus ja tuttavallisuus saattaa olla joissain kulttuureissa hieman oudoksuttavaa

tai jopa ahdistavaa. Myös seuraavia asioita kannattaa pohtia:

- Kaikissa kulttuureissa ei ole välttämättä hyvä, että miehet ja naiset yöpyvät esimerkiksi koulutustapahtumissa tai leirillä samoissa tiloissa, tai koskevat toisiaan tehtävien tai ohjelman aikana.
- Intimiteetin (yksityisyyden) suojelun tärkeys on erityisen tärkeää, ja esimerkiksi peseytymismahdollisuudet saattaa olla tarpeen hoitaa niin, että kaikilla koulutukseen osallistujilla on niiden suhteen turvallinen olo.

Kulttuuri ja uskonto vaihtelevat suuresti eri ihmisten välillä, ja ne myös vaikuttavat suuresti toimiimme, ja siihen miten ymmärrämme asioita. Seuraaviin asioihin onkin syytä kiinnittää huomiota:

- Seurakuntien tilat uskonnollisine symboleineen eivät aina käy koulutuspaikaksi
- Joissain kulttuureissa ja uskonnoissa on rukousaikoja ja muita erityishuomioita

- Ruokailussa saattaa olla tarpeen ottaa huomioon ihmisten uskonto. Esimerkiksi voiko sianlihaa syödä?
- Kannattaako koulutusta järjestää paaston aikana?

10. Oppimisesta

Tässä osiossa käydään lyhyesti läpi millaisia koulutusmetodeja suosittelimme ja mitä niillä tarkoitamme:

Vuoropuhelun käyttö, dialogisuus, kouluttaessa on sitä, että kouluttaessaan ryhmää kouluttaja haastaa ryhmän kysymyksillään osallistumaan keskusteluun, sekä miettimään itse. Tämä on erittäin tehokas tapa saada lisättyä opitun määrää etenkin pienemmissä ryhmissä. Vuoropuhelun käyttöön liittyy myös omien kokemusten jakaminen.

Esimerkki: Kouluttaja kertoo jonkin käytännön tositarinan vaikkapa ensiavusta. Tämän jälkeen hän kysyy ryhmältä, onko heillä samanlaisia tai tästä poikkeavia kysymyksiä.

Tekemällä oppiminen

Tekemällä oppiminen taas on yksinkertaisimmillaan sitä, että aina kun mahdollista pelkän puhumisen sijaan annetaan oppijan itse kokeilla. Tällöin pitää varata aikaa niin paljon, että kaikki ehtivät kokeilemaan. Jos ryhmän koko

on liian suuri, toiminta kannattaa jakaa useampaan pisteeseen.

Esimerkki: ensiaputaitojen harjoittelu pareittain, tulipalon sammuttaminen, pelastusköyden heitto.

Tilanteeseen eläytyminen eli immersio

Immersiolla tarkoitamme koulutuksen järjestämistä siinä paikassa ja niillä välineillä miten tilanne oikeastikin tapahtuisi. Koulutukseen osallistuva saa aiheesta kokonaisvaltaisemman ja todellisemman kuvan kun puitteet ovat todelliset. Näin osallistuja pystyy tehokkaammin lokeroimaan tiedon muistiinsa, sekä eläytymään siihen, millainen tositilanne olisi ja kuinka hän siinä toimisi. Leiriohjaajakoulutus kannattaa esimerkiksi järjestää leirimäisissä olosuhteissa leirikeskuksessa, partiokämpällä tai vastaavassa, sekä yksittäiset koulutusosiot siellä missä ne tosipaikan tullenkin tapahtuisivat.

Esimerkki: Vesipelastusosio kannattaa pitää rannassa ja paloturvallisuusosio nuotiopaikalla. Rasvapalon sammutus osio kannattaa pitää keittiössä liedellä.

11. Koulutus

Tässä osiossa käydään läpi esimerkinomaisesti millainen järjestämämme pilottileiriohjaajakoulutus oli rakenteeltaan, tavoitteeltaan ja sisällöltään. Pilottikoulutus järjestettiin keväällä 2010 Nurmijärvellä, Kiljavan leirikeskuksessa.

Tämä osio on käytettävissä sellaisenaan, tai muokattavissa tarpeen mukaan vastaamaan oppaan käyttäjän tarpeita.

Oppaan tekstin lomasta löytyy viittauksia *Toimintakortteihin*, joissa on kuvattu erilaisia toimintamenetelmiä, leikkejä sekä ohjelmanumeroita. Osa on käytettävissä sellaisenaan ja osaa tulee muokata sen mukaan mitä olet kouluttamassa. Suurimmasta osasta kortteja löytyy variaatioesimerkki, joten voit nopeasti muuttaa tehtävää kesken koulutuksen. Näitä variaatioita on myös helppo keksiä itse lisää. Itse *Toimintakortit* löytyvät liitteenä oppaan lopusta, josta voit ne helposti kopioida ja ottaa käyttöön.

11.1. Koulutuksen tavoite

Leiriohjaajakoulutuksen tavoitteena on lisätä monikulttuuristen nuorten tietoa ja taitoa leiriohjaajana toimimisesta. Jokaisella koulutusosiolla on myös omat tavoitteensa, jotka mainitaan kunkin osion aluksi. Jokaisella koulutettavalla osiolla on myös omat tavoitteensa, mitkä mainitaan kunkin osion aluksi.

Näiden asioiden lisäksi kurssilla kannattaa sanoa ääneen, että leirin järjestävän tahon, järjestön tms. pitää ottaa huomioon paljon leirin järjestämiseen liittyviä asioita. Näitä ovat esim. vakuutukset, kuljetukset sekä ruoanlaittoon liittyvät asiat. Niistä saa lisätietoa mm. Suomen Nuorisoyhteistyö - Allianssin ja Suomen Pakolaisavun Järjestöhautomon koulutuksista, missä paneudutaan nimenomaan leirin järjestämiseen liittyviin asioihin.

11.2. Koulutuksen rakenne ja sisältö

Seuraavaksi käsitellään sisällöt jotka ovat koulutuksessa välttämättömiä. Sisällöt on jaettu koulutusta silmällä pitäen mielekkäisiin kokonaisuuksiin. Osiot käydään läpi samassa järjestyksessä, missä ne käytiin läpi pilottikoulutuksessa.

11.2.1. Tervetuloa

Tervetuloa -osiossa on tavoitteena kertoa kurssilaisille lyhyesti minkä takia täällä ollaan ja mitä koulutuksen aikana tulee tapahtumaan. Tavoitteet, koulutuksen eteneminen ja aikataulu. Tämän osion ei ole tarkoitus olla pitkä, vaan aivan nopea katsaus yleisellä tasolla. Samalla kuitenkin kannattaa jo aloittaa selvittämään kurssilaisten kielitasoa tarkkailemalla ja kuuntelemalla. Heille voi esimerkiksi tehdä kohdennettuja kysymyksiä millä koulutuksen osallistujat saadaan puhumaan. Kysymykset voivat olla esimerkiksi: *Mitkä ovat sinun odotuksesi koulutukselta? Mitä haluaisit oppia?*

11.2.2. Tutustuminen ja ryhmäytyminen

Tavoite on tutustuttaa ryhmäläiset toisiinsa ja saada ryhmä toimimaan yhdessä. Silloin keskustelu on avoimempaa ja myös vaikeista asioista keskusteleminen helpottuu. Tyypillisesti tämä voidaan toteuttaa esimerkiksi ryhmäytymisleikeillä ja toimintakokemuksellisilla menetelmillä.

Katso [Toimintakortti 1](#).

11.2.3. Leiri, leiriohjaaja, leiritoiminta

Tämän osion ensimmäinen tavoite on selvittää millainen on koulutukseen osallistujien lähtötieto- ja taitotaso leireihin sekä leiriohjaajana toimimiseen liittyen. Osion toinen tavoite on lisätä osallistujien perustietoutta leiritoiminnasta: erilaisista leireistä, leirin tavoitteista, leiriohjaajan ja -johtajan rooleista ja leirin säännöistä yleisellä tasolla.

Kurssille osallistuvien kokemus- ja kielitason selvittämisen tulee olla rohkaisevaa, eikä kenellekään saa tulla nolatuksi tulemisen tunnetta. Niin saattaa käydä jos joutuu puhumaan vierasta kieltä, tässä tapauksessa suomea, ryhmän edessä. Tosin monikulttuuriset ovat tässä yleensä rohkeampia kuin suomalaiset, jotka eivät juuri halua puhua. Katso [Toimintakortti 2](#).

Leiri, leiriohjaaja, leiritoiminta -osion voi käydä läpi keskustelemalla. On myös mahdollista näyttää kuvia, videoita tai jotain muuta materiaalia. Ne toimivat hyvinä keskustelun avaajina, mutta eivät ole välttämättömiä.

11.2.4. Leiriläisen kohtaaminen

Tavoitteena on vahvistaa osallistujien ohjaajaidentiteettiä (ohjaajuutta) sekä kertoa mahdollisista vastaantulevista tilanteista leirillä. Tämä osio on kokonaisuudessaan ehdottomasti tärkein osio koko koulutuksessa ja kannattaa sen takia suunnitella huolella.

Ohjaajaidentiteetti kasvaa kokemuksen ja erilaisten tilanteiden näkemisen myötä. Halusimme tuoda pilottikoulutuksessa esille sen, että kaikenlaisia tilanteita saattaa tulla vastaan. Lisäksi halusimme tarjota osallistujille konkreettisia harjoitteita, joita he voivat käyttää. Jaoimme kokonaisuuden viiteen eri aihealueeseen ja suunnittelimme menetelmät joilla ne olisi helppo toteuttaa. Viisi eri aihealuetta olivat:

- kohtaaminen
- ennalta-arvaamattomat tilanteet
- yhteydenotto leirin ulkopuolelle
- kiusaaminen
- sanktiot

1. Kohtaaminen

Sisällöllisesti kävimme osiossa läpi seuraavia asioita:

Leiriläisen yksilöllinen kohtaaminen, ohjaajan avoimuus ja luotettavuus,

erilaisuuden hyväksyminen ja leiriläisten tasapuolinen kohtelu.

Menetelmänä käytimme rastikiertoa. [Katso Toimintakortti 3.](#)

Rastikierrolla kierrettiin neljässä ryhmässä, niin että jokaiseen ryhmään tulisi 4-6 henkilöä. Jokaisella rastilla valittiin yksi henkilö ohjaajaksi ja muut olivat leiriläisiä. Rastin aluksi annettiin ohjeet koko ryhmälle ja vielä erikseen lisäohjeet ohjaajalle.

Rasti 1: Yksilöllinen kohtaaminen

Ryhmän tehtävänä on rakentaa yhdessä mahdollisimman korkea torni (esim. paperista tai muusta materiaalista jota on helposti saatavilla).

--> Ohjaajalle annetaan tehtäväksi kutsua jokaista ryhmäläistä mahdollisimman monta kertaa (luontevasti) omalla nimellä samalla kun hän kannustaa ryhmäänsä.

Rasti 2: Ohjaajan avoimuus ja luotettavuus

Ryhmästä aina yksi seisoo ringin keskellä silmät kiinni ja kädet rinnalla. Hän kaatuu sattumanvaraiseen suuntaan, jolloin muut ottavat kiinni ja estävät kaatumisen.

--> Ohjaajalle annetaan tehtäväksi kannustaa kaatujaa (ja muitakin).

Rasti 3: Erilaisuuden hyväksyminen

Ryhmän tehtävänä on pelata jalkapalloa. Yhdeltä sidotaan silmät, hän on sokea, ja yksi saa käyttää vain toista jalkaa eli kinkata.

--> Ohjaajalle annetaan tehtäväksi auttaa kaikkia pelaamaan yhdessä samaa peliä, niin että "sokea" ja "rampa" pääsevät mukaan.

Rasti 4: Tasapuolinen kohtelu/suosiminen

Ryhmän pitää keksiä yhdessä mitä ruokia syödään seuraavana päivänä leirissä. Päätettäviä ruokia ovat aamupala, lounas, päivällinen ja iltapala.

--> Ohjaajalle kerrotaan, että hänen pitää "suosia" yhtä ryhmäläisistä eli kannattaa kaikkia hänen ideoitaan, kehua häntä yms.

Lopuksi vielä keskustelimme jokaisesta rastista erikseen, missä jokainen ryhmäläinen sai halutessaan sanoa kommenttinsa.

2. Ennalta-arvaamattomat tilanteet

Sisältönä seuraavat asiat:

Leiriläisen ihastuminen henkilökunnan jäsenen, lapsi pissannut makuupussiin

eikä kehtaa mennä nukkumaan tai tunnustaa ja aggressiiviset lapset.

3. Yhteydenotto leirin ulkopuolelle:

Sisältöinä:

Leiriltä kotiin soittaminen.

4. Kiusaaminen

Sisältöinä:

Kiusaamisen tunnistaminen ja siihen puuttuminen.

Yhteisöteatterilla (*katso [Toimintakortti 4.](#)*) toteutettu kokonaisuus (osiot 2, 3 ja 4) missä käytiin läpi seuraavat tilanteet:

- ”orava makuupussissa”/pissapussi (kaksi henkilöä)
- tappelevat lapset (kolme henkilöä)
- kotiin soittaminen leiriläisen hankalan käyttäytymisen takia (kaksi henkilöä)
- vanhempi tulee hakemaan lasta ilman ilmoitusta (kolme henkilöä)
- leiriläisen ihastuminen henkilökunnan jäsenen (kaksi henkilöä)

Tilanteiden lisäksi osioon 3. ”Yhteydenotto leirin ulkopuolelle” kuuluu myös mahdollisen

lastensuojeluilmoituksen tekeminen. Se käytiin läpi ensin kertomalla mitä lastensuojeluilmoituksen tekeminen vaatii, jonka jälkeen sai kysellä ja aiheesta keskusteltiin.

Lastensuojeluilmoitus tehdään kun epäillään:

- puutteita lapsen huolenpidossa ja hyvinvoinnissa
- lapsen olevan vaarassa
- lapsen olevan heitteillejätetty
- lapseen kohdistuvan väkivaltaa tai sen uhkaa
- perheessä olevan lapseen vaikuttavaa päihdeongelmaa
- lapsella itsetuhoisuutta/päihdeongelmaa

Ilmoitus tehdään viipymättä kunnan sosiaalitoimistoon joko puhelimitse, kirjallisesti tai käymällä. Ilmoitusta ei voi tehdä sähköpostitse tietojen arkaluontoisuuden vuoksi.

Ilmoituksen voi tehdä kuka vaan, joka epäilee lapsen hyvinvointia.

Viranomaisilla on ilmoitusvelvollisuus, muilla ilmoitusoikeus.

Viranomaisilmoitus tehdään aina omalla nimellä, yksityishenkilöt voivat tehdä ilmoituksen nimettömänä. Perheellä on

kuitenkin oikeus tietää ilmoituksen tekijä.

Sosiaalitoimeen voi aina soittaa ja kysyä neuvoa! Työntekijöiden

(ammattilaisten) kanssa voi keskustella tilanteesta luottamuksellisesti ja pohtia yhdessä onko tapauksessa aihetta lastensuojeluilmoitukseen.

5. Sanktiot eli rangaistukset

Sisältönä:

Sanktiot ja niistä sopiminen.

Keskustellaan kiusaamisen (ja muunkin ei-toivottavan toiminnan sanktioista)

Millainen on hyvä sanktio? Miksi se on hyvä?

Koulutusta suunniteltaessa on hyvä muistaa, että leiriläisten kohtaaminen on hyvin kulttuurisidonnaista. Suomalaisilla lapsilla ja nuorilla saattaa olla hyvinkin erilainen kasvatus kuin jostain muualta Suomeen muuttaneilla. Sen takia kaikki ongelma- ja kohtaamistilanteet ovat hyvin erilaisia. On hyvä ottaa etukäteen selvää mitkä ovat koulutuksessa olevien ryhmien kulttuurilliset eroavaisuudet verrattuna suomalaisiin ja käyttää sen mukaisia

esimerkkejä. Jos kulttuureita on useita, myös esimerkkejä kannattaa olla useita.

Pilottikoulutuksessa emme olleet ottaneet tätä huomioon niin hyvin kuin kuvittelimme, vaan koulutimme erilaisia ongelmatilanteita *leirillä*. Koulutuksen lopuksi saimme palautetta että nuo ovat ongelmia, mutta vain suomalaisten lasten kanssa. Ei esimerkiksi turkkilaisten.

11.2.5. Leiriohjelman suunnittelu

Tavoitteena on esitellä koulutuksen osallistujille monipuolista leiriohjelmaa, saada koulutuksen osallistujat ymmärtämään ohjatun toiminnan merkitys leirillä, kenelle ohjelmaa suunnitellaan sekä näkemään liian tarkkojen suunnitelmien haavoittuvuus. Tavoitteensa myös saada koulutuksen osallistujat miettimään omia erityisosaamisalueitaan ja miten niitä voisi hyödyntää leirillä.

Leiriohjelmaa voi ja tulee olla monenlaista ja (monipuolisen) leiriohjelman suunnitteleminen saattaa tuntua haastavalta kenestä vain. Suunnittelun avulla on tarkoitus antaa osallistujille kokemus leiriohjelman

tekemisestä. Jos mahdollista niin siihen kannattaa lisätä vielä omien erityisosaamisten käyttö. Se lisää huomattavasti ohjelman toteuttamisen mielekkyyttä. Myös leiriläisten on mukavampi osallistua, kun sisältö on myös ohjaajille mielekästä. Sisällöllisesti osiossa kannattaa käydä läpi seuraavat asiat:

- Leiriohjelma: Ruokailut, nukkuminen, peseytyminen = peruspalkit, tästä kaikki lähtee. Ohjelmaformaatit eli erilaiset ohjelmatyypit.
- Monipuolinen ohjelmarunko: Ohjelmarungon merkitys lapselle ja leiriläisten vaikuttamismahdollisuus.
- Mitä jos jokin menee pieleen: Ohjelman venyminen, suunnitelma B, riskianalyysi.
- Ohjelmansuunnittelu: Ohjelman lähtökohdat – luonto, retki, ryhmäytyminen, kädentaidot... Hyvä ohjelma vs. huono ohjelma. Omien vahvuuksien käyttäminen ohjelmassa. Ohjelmaa leiriläisille leiriläisten ehdoilla.

Leiriohjelma -osio kannattaa käydä läpi havainnollistavan PowerPoint – esityksen ([liitteenä kuvina](#)) avulla. Siihen voi ja tulee liittää mukaan kuvia,

videoita yms. lähdemateriaalia. Myös ohjelmansuunnittelua kannattaa kokeilla. Mitä asioita tulee ottaa huomioon ja miksi.

Ohjelmansuunnittelu kannattaa aloittaa esimerkiksi sillä että jokainen miettii niitä omia erikoistaitojaan ja kertoo ne ryhmälle. On hyvä muistaa, että osiosta tulee suunnitteluineen, esittelyineen ja kaikkineen helposti pitkä. Ei kannata antaa osiolle liikaa tilaa koulutuksesta.

11.2.6. Leiriturvallisuus

Tässä koulutusosiossa käydään tiiviisti läpi oleellimmat leirin turvallisuuteen liittyvät asiat. Tässä osiossa etukäteisvalmistelu on ensiarvoisen tärkeää, sillä toiminnallista koulutusta on mahdotonta toteuttaa ilman välineitä, joilla toimintaa voi demonstroida ja harjoitella.

Koulutuksessa on hyvä käyttää hyvin selkokieleistä ja niukkasanaista kalvosarjaa, jota voi täydentää esimerkikertomuksilla, vuoropuhelulla tai toimintaharjoittelulla. Kalvosarjaan ei kuitenkaan aina tarvitse tukeutua, vaan se on enemmänkin kouluttajan apuväline.

Koulutuksessa turvallisuusosion voi jäsentää seuraavasti:

Paloturvallisuus

Paloturvallisuutta kouluttaessa toiminnallisuutta on helppo toteuttaa melkein missä tahansa sisätiloissa, sillä kaikissa kurssi- ja leirikeskuksissa ja laitostyyppisissä tiloissa löytyy palohälyttimiä, sammuttimia, varauloskäyntikylttejä, poistumisreittikarttoja yms.

Koulustilaan kannattaa myös hankkia esim. kattila, keittolevy, sekä joitain sähkölaitteita. Myös sammutusvälineistöä (sammutin tai peite) on hyvä olla. Hyvä tapa orientoida ryhmä paloturvallisuuteen on näyttää jokin syttymisvideo. Esimerkiksi internetistä löytyy lukuisia noin 5 minuutin pätkiä, jossa kynttilä sytyttää huoneistopalon. Tätä kirjoittaessa sellainen löytyy esim. osoitteesta <http://www.spek.fi>. Jo tästä seuraa helposti mielenkiintoisia keskusteluja.

Eräs hyvä tapa kouluttaa tämä osio on antaa osallistujille kuvitteellisia tilanteita. *Mitä jos tässä kattilassa syttyisi rasvapalo? Entä jos tämä paahdin syttyisi palamaan?* Tästä voi jatkaa osallistamalla heitä dialogisesti. *Mitä*

tekisitte? Näin saadaan mukavasti kysymyksiä ja ajatuksia, sekä aktiivista osallistumista opetukseen.

Vesiturvallisuus

Toiminnallisuutta tässä koulutusosiossa on helppo toteuttaa, jos on mahdollista päästä veden äärelle. Muussa tapauksessa mielikuvituksen turvin selvittää helposti myös sisätilassa. Pelastusvälineitä on kuitenkin hyvä olla mukana, ja niiden käyttöä kuvitellussa tilanteessa on hyvä harjoitella. Myös oikeat toimintatavat hätätilanteessa on hyvä käydä läpi tässäkin koulutusosiossa, esimerkiksi näytelmän keinoin. Näissä asioissa kertausta ei voi olla liikaa.

Esimerkki: Kouluttaja vetää maahan viivan, ja sanoo veden alkavan siitä. Sitten hän osoittaa paikan ”vedessä”, jossa lapsi on hädässä. Tämän jälkeen yritetään heittää köyttä rannalta lapselle.

Retkeilyturvallisuus

Jos mahdollista, on hyvä pitää tämä osio ”retkeilymäisessä” ympäristössä, esimerkiksi nuotio- tai laavupaikalla. Tarvittaessa selvittää kuitenkin taas helposti mielikuvituksen turvin sisällä.

Menetelminä voi käyttää esimerkiksi vuoropuhelua ja yhteisöteatteria.

Tässä osiossa kannattaa sivuta myös ensiapua, vaikka sille onkin oma koulutusosionsa. Osion aikana on myös hyvä kerrata paloturvallisuutta nuotioympäristössä.

Perusturvallisuus

Tässä osiossa käsitellään leiritoiminnan kannalta tärkeimmät asiat leiriläisille. Niitä ovat perustarpeet, eli ravinto, lämpö ja uni. Osiossa kannattaa sivuta myös turvattomuuden tunnetta ja esim. koti-ikävä.

Tässä osiossa on hyvä käydä läpi ohjaajan roolia turvallisena aikuisena, sekä vastuukysymyksiä. Menetelminä toimivat parhaiten vuoropuhelu ja yhteisöteatteri.

Päihteet

Päihdeosiossa kannattaa käydä melko lyhyesti läpi päihteidenkäytön ongelmat leiriolosuhteissa. Mitä tehdä jos alaikäinen jää kiinni päihteidenkäytöstä, ja millaisena esimerkkinä ohjaajat toimivat. Menetelminä on hyvä käyttää vuoropuhelua eli kurssilaisten omia kokemuksia, esimerkkitarinoita ja näytelmiä.

Ensiapu

Tämä on oppaassa turvallisuusosion alla, mutta se kannattaa kouluttaa kokonaan omana osionaan.

Ensiapukoulutus voidaan toteuttaa hyvin selkokiehisellä ja kuvilla varustetulla PowerPoint –kalvosarjalla, jota on hyvä täydentää esimerkiksi harjoittelemalla elvytystä nukella, sekä kokeilemalla ensiapu- ja elvytystilanteita näyttelemällä.

Monikulttuurisuuden kannalta osiossa täytyy miettiä sukupuolten keskinäistä kanssakäymistä, sillä fyysinen kosketus on harjoittelun aikana väistämätöntä.

Ensiapukoulutuksen voi jakaa esimerkiksi seuraaviin osioihin:

- Elvytysharjoitus nukella

Osio on hyvin tyypillinen leirikoulutuksissa ja partiossa käytetty malli, ja sen on todettu toimivan melko hyvin sellaisenaan niin lapsille kuin aikuisillekin, taustoista riippumatta.

- Haava
- Palovamma
- Silmävamma
- Nenäverenvuoto
- Nyrjähdys
- Auringonpistos
- Puremat ja pistokset
- Kouristelu
- Elvytys
- Näytellyt harjoitukset ja pohtimistehtävät

11.2.7. Esimerkki koulutuksen ohjelmasta

Perjantai	Lauantai	Sunnuntai
	8:00-9:00 AAMUPALA	8:00-9:00 AAMUPALA
	9:00-10:00 Koulutusosa 1 Leiri ja leiriohjaaja ja II Leirit ja leiritoiminta Kouluttaja 1	9:00-10:45 Koulutusosa IV ENSIAPU Kouluttaja 5
	10-11:30 Koulutusosa III Leirin ohjelma Kouluttaja 2	10:45-11:15 Ulko-ohjelma
	11:30-12:30 LOUNAS	11:15-12:15 LOUNAS
17:00 Tapaaminen Helsingissä	12:30-13:30 Ulko-ohjelma	12:15-13:15 Koulutusosa VI LAPSEN JA NUOREN KOHTAAMINEN Kouluttaja 4 ja 2
17:30 Linja-auto lähtee	13:30-14:30 Koulutusosa III OHJELMANSUUNNITTELU Kouluttaja 2	13:15-13:45 KAHVI
19:00-19:15 Mitä me täällä oikein tehdään?	14:30-15:00 Kahvi	13:45-15:30 Koulutusosa VI LAPSEN JA NUOREN KOHTAAMINEN Kouluttaja 4 ja 2
	15:00-17:00 Koulutusosa III OHJELMANSUUNNITTELU Kouluttaja 2 jatkuu	15:30-16:00 Harjoittelupaikat kuka, missä, milloin?
19:15-20:00 ILTAPALA	17:00-18:00 PÄIVÄLLINEN	16:00-16:30 Loppukeskustelu, palautteet, todistukset
20:00-21:30 Tutustuminen ja ryhmäytyminen Kouluttaja 1	18:00-19:30 Koulutusosa V FYYSINEN TURVALLISUUS JA PERUSTURVALLISUUS Kouluttaja 3 + Lapsi- ja nuorisonäkökulma LAPSEN KOHTAAMISESTA Tarkempi sisältö alempana	16:30 Kotiin bussi on Helsingissä n. klo 17:30
Vapaata illanviettoa, saunomista jne...	19:30-20:15 ILTAPALA → saunaa hengaa..	

12. Yleisiä huomioita

koulutuksen järjestämiseksi

Tässä osiossa käymme läpi mitä kaikkea koulutuksen järjestämisessä kannattaa ottaa huomioon. Suurin osa asioista perustuu kirjoittajien tuntumaan ja mielipiteisiin siitä miten asioita olisi voinut tehdä helpommin.

12.1. Käytäntöä ja koulutuksen jälkeen

Koulutuksen jälkeen oleellista on hyödyntää alkanutta verkostoitumista ja auenneita markkinointikanavia monikulttuurisiin yhteisöihin. On myös hyvä kartoittaa koulutetun ryhmä mahdollisia lisäkoulutustarpeita ja -toiveita, sekä suunnitella tulevaa toimintaa siltä pohjalta.

12.1.1. Yhteistyö maahanmuuttajajärjestöjen alueellisten nuorisojärjestöjen ja leiritoimijoiden kanssa

Koulutuksen suunnittelu- ja markkinointivaiheessa kouluttava taho saa yleensä luonnollisia kontakteja monikulttuurisiin järjestöihin ja paikallisiin toimijoihin, kuten nuorisotoimiin ja vapaaehtoisjärjestöihin. Näitä

kontakteja on hyödyllistä käyttää myös tulevaisuudessa koulutuksen jälkeen.

12.1.2. Käytännön järjestelyt

Ennen koulutusta huomasimme jo miten tärkeää näille nuorille oli että koulutus ei tapahtunut seurakunnan tiloissa. Eri uskontokuntaan kuuluvat eivät välttämättä halua tulla koulutukseen, vaikka itse koulutukseen ei mitään uskonnollista kuulukaan, jos se järjestetään esimerkiksi seurakunnan leirikeskuksessa. Tämä saattaa vaikeuttaa sopivan leiripaikan löytymistä, joten sopiva leiripaikka kannattaa katsoa ja varata jo hyvissä ajoin ennen koulutusta.

12.1.3. Markkinointi kohderyhmää ajatellen

Koulutuksen markkinointi oikealla kohderyhmälle saattaa olla vaikeaa ilman oikeanlaista väylää. Tämä onkin asia mihin tulee panostaa, sillä monikulttuuristen nuorten saavuttaminen esimerkiksi kaupan seinään laitettavilla mainoksilla on varmasti silkkaa hakuammuntaa. Hyvä keino on ottaa yhteyttä suoraan paikallisiin monikulttuuris- tai maahanmuuttajajärjestöihin ja kysellä heidän kiinnostustaan kyseiseen toimintaan.

12.1.4. Todistukset opitusta

Kokemus on osoittanut miten tärkeää monikulttuurisille nuorille koulutuksesta saatavat todistukset tai muut virallisen oloiset dokumentit ovat. Se että saa paperin suoritetusta kurssista, jossa kerrotaan lyhyesti kurssin kesto ja oleellinen sisältö, on monelle todella tärkeää silmällä pitäen tulevaa koulutusta ja mahdollisia työpaikkoja.

12.1.5. Leiriohjaajapaikkojen tarjoaminen koulutukseen osallistuville

Järjestävän tahon on hyvä mahdollisuuksien mukaan järjestää työ- tai harjoittelupaikkoja osallistujille omilla leireillään. Jos palkallinen työ tai harjoittelupaikka ei ole mahdollinen, kannattaa panostaa laadukkaaseen työhön perehdytykseen sekä perusteellisiin sanallisiin arvioihin työtodistuksessa.

12.1.6. Kouluttajien rekrytointi

Hyviä leiriohjaajakouluttajia kannattaa hakea eri paikoista hyödyntäen jo olemassa olevia kontakteja. Erilaisia leirejä tekeviä järjestöjä on useita, ja näihin yhteyttä ottamalla saa varmasti pätevien kouluttajien yhteystietoja. On syytä kuitenkin pitää mielessä, että hyvä

leiriohjaaja ei vielä tee hyvää kouluttajaa.

12.2. Kirjallisuusluettelo

Bartlett Catherine & Davidsson Aira 2003. Improve Your Global Competence. FINTRA, Multikustannus, Helsinki.

Cantell Matti (toim.) 2000. Monikulttuurisen nuorisotyön käsikirja. LK-Kirjat/Lasten keskus, Helsinki.

Frisk Outi & Tulkki Heikki 2005. Kulttuuriavain. Kustannusosakeyhtiö Otava, Helsinki.

Harinen Päivi (toim.) 2003. Kamppailua jäsenyyksistä Etnisyys, kulttuuri ja kansalaisuus nuorten arjessa. Nuorisotutkimusverkosto Nuorisotutkimusseuran Julkaisuja 38. Hakapaino Oy, Helsinki.

Honkasalo Veronika & Souto Anna-Mari & Suurpää Leena 2007. Mikä tekee nuorisotyöstä monikulttuurisen? Kokemuksia, käytäntöjä ja haasteita 10 suurimmassa kunnassa. Nuorisotutkimusverkosto/Nuorisotutkimus seura Verkkojulkaisuja 16, Helsinki.

Lehtonen Mikko & Löytty Olli (toim.) 2003. Erilaisuus. Osuuskunta Vastapaino, Tampere.

Martin Hans-Peter & Schumann Harald
1998. Globalisaatioloukku. Osuuskunta
Vastapaino

Rastas Anna & Huttunen Laura & Löytty
Olli (toim.) 2005. Suomalainen vieraskirja:
Kuinka käsitellä monikulttuurisuutta.
Vastapaino, Tampere.

Räty Minttu 2002. Maahanmuuttaja
asiakkaana. Gummerus Kirjapaino Oy,
Jyväskylä.

Sennett Richard 2004. Kunnioitus
eriarvoisuuden maailmassa. Gummerus
Kirjapaino Oy, Jyväskylä.

Sihvola Juha 2004.
Maailmankansalaisuuden etiikka. Otava
Helsinki.

Tiilikainen Marja 2003. Arjen Islam
Somalinaisten elämää Suomessa. 4. painos.
Osuuskunta Vastapaino, Tampere.

Korhonen Pekka & Airaksinen Raija
(toim.) 2008. Hyvä hankaus –
teatterilähtöiset menetelmät oppimisen ja
osallisuuden mahdollisuuksina.
Gummerus, Helsinki.

13. Liitteet

13.1. Toimintakortit

13.1.1. Toimintakortti 1 – Nimi ja tutustumisleikit

Nimiadjektiivi

Kun on tarkoitus oppia uusien ihmisten
nimiä, se helpottuu erilaisten
muistisääntöjen avulla. Tämän leikin
tarkoituksena on muistaa nimiä
helpommin siihen liitetyn adjektiivin
mukaan.

Kaikki leikkijät menevät piiriin. Piirissä
jokainen sanoo vuorollaan oman

nimensä, sekä nimensä ensimmäisellä
kirjaimella alkavan adjektiivin mikä
sopii itseän. Esimerkiksi: "Hei, minä olen
Niina naurava"

Variaatio. Adjektiivin sijasta tai lisäksi
voidaan sopia että jokainen keksii
vaikka eläimen, kukan taikka ruoan.
Näin opimme tuntemaan toisiamme
vielä paremmin.

Nimipallo

Kaikki leikkijät asettuvat piiriin. Leikin
vetäjä ottaa pallon tai jonkin muun
vastaavan esineen (esim. pehmolelun) ja

heittää sen jollekulle sanoen samalla oman nimensä. Seuraavaksi pallon saanut henkilö jatkaa heittämistä ja sanoo myös oman nimensä. Ideana on heittää pallo aina samalle henkilölle ja niin että jokainen saa pallon. Viimeinen heittää pallon leikin vetäjälle joka aloittaa alusta. Seuraavalla kierroksella palloja voi ottaa mukaan useamman ja katsoa kuinka monta palloa pysyy ilmassa ilman että ne koskevat maahan.

Variaatio. Leikkiä voi varioida siten että joutuu sanomaan oman nimensä lisäksi myös sen kenelle pallon heittää.

13.1.2. Toimintakortti 2 – Ryhmän kieli- ja kokemustason selvittäminen

Nimiristikko

Tässä jokainen kirjoittaa isolle paperille oman nimensä niin että se osuu jonkun toisen nimen kanssa yhteen, ikään kuin ristikossa. Samalla kun on kirjoittamassa nimeään voi kertoa nimestään jonkin tarinan tai jutun. Esimerkiksi mitä se tarkoittaa jollain toisella kielellä, mistä nimi on alun perin tullut tai onko se käänös jostain toisesta nimestä. Ristikon voi pitää esillä

koko koulutuksen ajan, josta voi sitten muistella muiden nimiä.

Variaatio. Tämän jälkeen jokainen voi esimerkiksi luetella kaikkien ryhmäläisten nimet, kun ne on kerran mainittu ääneen, ne jäävät paremmin mieleen. Tehtävää voi myös vaikeuttaa kääntämällä ristikon pois näkyvistä.

Sanan avaus

Sanan avauksessa kouluttaja ottaa sanan mikä liittyy oleellisesti koulutettavaan asiaan ja sen jälkeen jokainen kertoo mitä sanasta tulee mieleen. Tässä tapauksessa sana voi olla esimerkiksi "leiri" tai "ohjaaja". Parhaassa tapauksessa menetelmästä tulee avointa keskustelua tulevan koulutuksen aiheesta. Huomaa että tässä harjoituksessa ei ole oikeita tai vääriä vastauksia, vaan ihmisten omia mielipiteitä.

Variaatio. Voit käyttää niin montaa sanaa kuin haluat. Voit myös pyytää että sanan kirjoitetaan paperille, jonka jälkeen voit lukea sanat itse paperista aloittaen keskustelun. Voitte myös jakaa sanat erilaisten kategorioiden tai alaotsikoiden alle. Leirit ja leirit toiminta

13.1.3. Toimintakortti 3 – Rastikierto

Rastikierto on tehokas tapa järjestää ohjelmaa suurelle joukolle. Siinä jaetaan ryhmä osiin ja jokaiselle annetaan oma aloitusrastinsa. Jokaisella rastilla on ohjaaja, joka ohjaa ja neuvoo rastin suorittamisessa ja saattaa lopuksi ryhmän eteenpäin seuraavalle rastille. Tätä kaavaa noudattaen kaikki ryhmät käyvät kaikki rastit tehokkaasti läpi. Ohjaaja voi myös kulkea ryhmän mukana koko kierroksen ajan, jolloin hän kertoo rasteista itse.

13.1.4. Toimintakortti 4 – Ennalta-arvaamattomat tilanteet, yhteydenotto leirin ulkopuolelle ja kiusaaminen.

Yhteisöteatteri tai forumteatteri

Menetelmässä kaksi henkilöä näyttelee jonkin tilanteen ja kolmas toimii Jokerina. Jokeri keskeyttää tilanteen sopivassa kohdassa. Sitten yleisö päättää miten tilanne jatkuu. Jos joku yleisöstä haluaa, niin myös hän voi mennä jatkamaan tilannetta lisänäyttelijäksi tai jonkun näyttelijän tilalle. Huom! Tilanne voi mennä joko

parempaan tai huonompaan, riippuen yleisöstä. Vaatii pelisilmää Jokerilta.

Esimerkkejä siitä mitä aiheita yhteisöteatterilla voi käsitellä:

- Leiriläisen ihastuminen (vain vähän vanhempaan) henkilökunnan jäseneseen.
- Leiriläiselle on yöllä tullut pissa/kakka makuupussiin eikä kehtaa myöntää sitä heti.
- Lapset käyttäytyvät aggressiivisesti tai muuten ennalta-arvaamattomasti. Voivat lähteä esimerkiksi juoksemaan metsään.
- Ohjaajan yhteydenotto leiriläisen huoltajiin.
- Erilaiset leiriläisten keskinäiset kiusaamistilanteet.

Kaikki yhteisöteatterimenetelmällä käydyt tilanteet täytyy jokaisen tilanteen jälkeen keskustella auki. Mitä siellä tapahtui, miksi niin tapahtui ja olisiko se voinut mennä vielä jotenkin toisin? Tämän keskustelun tarkoituksena on saada selville mitä mieltä koulutuksen osallistujat tilanteesta olivat ja antaa kaikkien kuulla myös muiden henkilöiden mielipiteitä.

13.2. Pilottikoulutuksen koulutusrunko

**Leiriohjaajakoulutuksen runko,
tavoitteet ja niiden avaaminen – Mitä
koulutuksessa tulee käydä läpi ja
mitä kurssin jälkeen tulee osata**

22.4.2010

I. Johdanto: Leiri ja leiriohjaaja – 20 min

1. Tavoitteena on saada todenmukainen käsitys siitä millä tasolla koulutuksen osallistujat asiassa ovat, jotta kaikki kouluttajat voivat suhteuttaa omia osioitaan sen mukaan.

2. Menetelmä: Sananavaus. Siinä jokainen kirjoittaa paperille/kertoo mitä omasta mielestä jokin sana tarkoittaa. Tämä toimii sekä kouluttajalle ennakkotietona millä tasolla koulutuksen osallistujat liikkuvat, että eräänlaisena jäänmurtajana sekä keskustelunavaajana. Tässä tapauksessa sanat ovat ”leiri” ja ”ohjaaja”.

II. Leirit ja leiritoiminta – 40 min

3. Tavoitteena on lisätä tietoutta erilaisista leireistä, leirin tavoitteista,

ohjaajien ja leirinjohtajien rooleista sekä leirin säännöistä.

Sisältö:

- A. Erilaiset leirit: Kuvien kautta perusleiritoiminnan esittelyä. Suomessa tytöt ja pojat ovat yleensä leireillä sekaisin, mutta on myös tyttö- ja poikaleirejä.
- B. Leiri toimintamuotona: Harrasteleirit, partioleirit, ohjelmalliset leirit jne.
- C. Leirin ja ohjelman tavoitteet: Tavoitteet määrittelevät leirin toimintaa.
- D. Erilaiset roolit: Ohjaajan rooli ja esimerkki kaikkien leiriläisten leiriohjaajana. Hyvä leiriohjaaja. Itsenäinen ohjaaja vs. yhdessä toimiva ohjaaja. Leirinjohtajan rooli henkilökunnalle sekä leiriläisille. Leirinjohtajan tehtävät.
- E. Leirin säännöt: Leirin sääntöjen merkitys. Yhteisesti sovitut säännöt.

III. Leirin ohjelma – 4 h

4. Tavoitteena on esitellä osallistujille monipuolista leiriohjelmaa. Saada koulutuksen osallistujat ymmärtämään ohjatun toiminnan merkitys leirillä, kenelle ohjelmaa

suunnitellaan sekä näkemään liian tarkkojen suunnitelmien haavoittuvuus. Tavoitteensa myös saada koulutuksen osallistujat miettimään omia erityisosaamisalueitaan ja miten niitä voisi hyödyntää leirillä.

Sisältö:

- Leiriohjelma: Ruokailut, nukkuminen, peseytyminen = peruspalkit, tästä kaikki lähtee. Ohjelmaformaatit eli erilaiset ohjelmatyypit.
- Monipuolinen ohjelmarunko: Ohjelmarungon merkitys lapselle ja leiriläisten vaikuttamismahdollisuus.
- Mitä jos jokin menee pieleen: Ohjelman venyminen, suunnitelma B, riskianalyysi.
- Ohjelmansuunnittelu: Ohjelman lähtökohdat – luonto, retki, ryhmäytyminen, kädentaidot... Hyvä ohjelma vs. huono ohjelma. Omien vahvuuksien käyttäminen ohjelmassa. Ohjelmaa leiriläisille leiriläisten ehdoilla.

IV. Ensiapu – 1 h 45 min

5. Tavoitteena on saada osallistujille ymmärrys mitä leiriolosuhteissa

saattaa sattua, sekä perus ensiaputaidot.

Sisältö:

- A. Ensiapu: Haavat, nyrjähdykset ja allergiset reaktiot.
- B. Tajuttomuus: Elvytys.
- C. Auringon säteily: Auringon pistos. Auringolta suojautuminen.
- D. Ulkopuolinen apu: Ambulanssin ja avun soittaminen leirille.
- E. Lääkkeet: Lääkkeiden antaminen ja sen perusteet.

V. Turvallisuus – 1,5 h

6. Tavoitteena on kertoa perusasiat palo-, vesi- ja retkiturvallisuudesta sekä päihteistä leirillä. Tavoitteena myös saada koulutuksen osallistujat ymmärtämään fyysisen turvallisuuden sekä sosiaalisen turvallisuuden (turvallisuuden tunteen) merkitys leiriläiselle.

- A. Paloturvallisuus: Palon leviäminen ja oikea toiminta palotilanteessa.
- B. Vesiturvallisuus: Veneily sekä ranta ja uiminen.
- C. Retkiturvallisuus: Perus retkivarustus ja retkilääkkeet.

D. Päähteet: Päähteiden käyttö leirillä

E. Sosiaalinen turvallisuus: Leiriläinen on turvassa ja myös tuntee olevansa turvassa. Leiriläisen tarve ajaa ohjaajan tarpeen edelle. Leiriläisen oikeus yksityisyyteen.

VI. Leiriläisen kohtaaminen – 2 h 45 min

7. Tavoitteena on vahvistaa osallistujien ohjaajaidentiteettiä sekä kertoa mahdollisista vastaantulevista tilanteista.

A. Kohtaaminen: Leiriläisen yksilöllinen kohtaaminen, ohjaajan avoimuus ja luotettavuus, erilaisuuden hyväksyminen sekä leiriläisten tasapuolinen kohtelu. Rastikierto.

B. Ennalta-arvaamattomat tilanteet: Leiriläisen ihastuminen henkilökunnan jäseniin, pissapussi/orava, aggressiiviset lapset. Menetelmänä yhteisöteatteri, missä kaksi henkilöä näyttää jonkin tilanteen ja kolmas toimii Jokerina, joka keskeyttää tilanteen oikeassa kohdassa. Sitten yleisö päättää miten

tilanne jatkuu ja sen mukaan mennään.

C. Yhteydenotto leirin ulkopuolelle: Kotiin soitto, lastensuojeluilmoituksen tekeminen ja siitä päättäminen.

D. Kiusaaminen: Kiusaamisen tunnistaminen ja siihen puuttuminen

E. Sanktiot: Sanktiot ja niistä sopiminen.

13.3. Ohjelmakoulutuksen PowerPoint –esitys kuvina.

Ohjelmakoulutus eli millaista ohjelmaa leirillä voi olla

Ville Nikola
Leirikesä ry
15.5.2010

Leirin ohjelmakoulutus

- Peruspalkit
- Ohjelmapalkit
- Ohjelman merkitys lapselle
- Suunnitelma B
- Missä minä olen hyvä?
- Ohjelmansuunnittelu



Ohjelmakoesimerkki

	SUNNUNTAI	MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI	VIERAILUPÄIVÄ
	HERÄTYKS klo 8.30 AAMUPALA klo 9.00 LIPUNNOSTO klo 10.00						
Lipunnosto klo 10 I-ohjelma 10.15→		TOIMINTA- PISTEET	VISAILUA	ULKO- OHJELMAA	TOIMINTA- PISTEET	ULKO- OHJELMAA	LEIRIVIDEON KATSELU JA JALKAPALLO- OTTELU
	LOUNAS klo 12.00 TK-HETKI klo 12.30 KANTTIINI klo 13.30→ VAPAA-AIKAA						
II- ohjelma klo 15→	Leiri alkaa lipunnostolla KILJAVAKIERTO yhdessä telttakylän kanssa	ULKO- OHJELMAA	POJILLE SAUNA JA TYTÖILLE KERHOJA	ULKO- OHJELMAA	ULKO- OHJELMA	SAUNAT JA SEIKKAILUA	
	PÄIVÄLLINEN klo 17.00						
III- ohjelma klo 18.00→	JUOKSUOHJELMA ----- TELTTAKYLÄ- ILTA	ULKO- OHJELMAA	TYTÖILLE SAUNA JA POJILLE KERHOJA	ULKO- OHJELMAA	VAPAA-AIKAA OHJAAJAN KANSSA JA ILTANUOTTO	DISCO	
	ILTAPALA klo 20.00 → TELTTAKYLIIN JA ILTAPESUILLE						

Peruspalkit

Kaikki lähtee:

- Ruoasta
- Levosta
- Peseytymisestä
= Fyysiset tarpeet

Ohjelmapalkit

Erilaisia ohjelmia monipuolisesti:

- Toimintaa
- Rauhallisuutta
- Luonto-ohjelmaa
- Teemallista ohjelmaa
- Kädentaitoja
- Uimista
- Saunomista
- Jokaiselle jotakin...

Ohjelmaformaatit

- Rastikierto
- Iltanuotio
- Kerhot
- Markkinat
- Olympialaiset
- Salapoliisi
- Piilokset
- Juoksuohjelma



Ohjelmarungon merkitys

- Onko ohjelmarunko oltava näkyvillä lapsille?

Ohjelmarungon merkitys

	SUNNUNTAI	MAANANTAI	TIISTAI	KESKIVIIKKO	TORSTAI	PERJANTAI	VIERAILUPÄIVÄ
	HERÄTYS klo 8.30		AAMUPALA klo 9.00		LIPUNNOSTO klo 10.00		
Lipunnosto klo 10 I-ohjelma 10.15→		TOIMINTA-PISTEET	VISAILUA	ULKO-OHJELMAA	TOIMINTA-PISTEET	ULKO-OHJELMAA	LEIRIVIDEON KATSELU JA JALKAPALLO-OTTELU
	LOUNAS klo 12.00		TK-HETKI klo 12.30	KANTTIINI klo 13.30→ VAPAA-AIKAA			
II-ohjelma klo 15→	Leiri alkaa lipunnostolla KILJAVAKIERTO yhdessä telttakylän kanssa	ULKO-OHJELMAA	POJILLE SAUNA JA TYTÖILLE KERHOJA	ULKO-OHJELMAA	ULKO-OHJELMA	SAUNAT JA SEIKKAILUA	
	PÄIVÄLLINEN klo 17.00						
III-ohjelma klo 18.00→	JUOKSUOHJELMA ----- TELTTAKYLÄ-ILTA	ULKO-OHJELMAA	TYTÖILLE SAUNA JA POJILLE KERHOJA	ULKO-OHJELMAA	VAPAA-AIKAA OHJAAJAN KANSSA JA ILTANUOTTO	DISCO	
	ILTAPALA klo 20.00 → TELTTAKYLIIN JA ILTAPESUILLE						

Ohjelmarungon merkitys

	Sunnuntai	Maanantai	Tiistai	Olympialaispäivä	Torstai	Perjantai	Lauantai / Vierailupäivä
Päivät	Veera & Aila	Natasa & Toni	Venla & Annika	Jedineam	Sanni F. & Yoppa	Ompu & Sanni H.	Seiska & Minttu
Z-telto	Jensku	Eekku	Netta	Anika, Mirva & Eetu	Heikki	Johanna S.	
Leiriläisten herätys 8:30, aamupala 9:00, lippunosto 10:00							
I-ohjelma 10:15->		TODINTAPISTE-ESITTELYT JA KOKEILUT lounas 12:30	OVJ -visaa tai kisa -suuri kupla?	OLYMPIATULI SAAPUU	TODINTAPISTEET	CORLEONEN SUKUSAAGA JATKUU -sääli Seiska & Riikka T.	Kaikki herää 8:30 JALKAPALLO-OTTELU video ja lounas
Lounas 12:00, S. Heikki 12:30, I kaantimi 13:15, II kaantimi 13:30, päiväpala 13:45							
I Kaantimi		MENNIMAA	HIISILÄ	MEKALMO	MENNIMAA	HIISILÄ	Lipunlauku 13:00 Bussi lähtee 13:15
II-ohjelma 15:00->	Lapset saapuu! Lippunosto 16:00 TK-ies I Zekin 17:00 II Zekin 17:15	SALKKARIT Riikka V.	SAUNA pojat Ohessa KERHOJA Tyttöille	OLYMPIAHENKI HUKASSA -rastikierro	KANSALAIS-TAITOJA smo aikuiset oikein tekke? Pesee lavan ja saunan ikkunoita	SAUNA tytöt Ohessa LABYRINTTI -Kasulla pojilla SAUNA pojat LABYRINTTI tyttöillä	
Päivällinen 17:00	Päivällinen 17:30	Päivällinen 17:00					
III-ohjelma 18:00->	III Zekin 18:15 PRÄISIS n. 18:45 -> tk-ilta	VOV -avaruusteemalla	SAUNA tytöt Ohessa KERHOJA Pojille	UUSIEN OLYMPIALAJEN TESTAUSTA -markkinahenkä	OHJATTU VAPAA 18-19 - ILTANUOTIO 19-20	DISCO iltapala 19:30	
Iltapala 20:00 → telttakyllä → illapessuilla → hiljaisuus ja gala gala klo 22:00							
Huomio!	Iltapala	Bronitoita	Välisäivous & Paja	Bronilaus	Välisäivous & Paja		
Iltaiskit	Duo&Mör&Maa	Jediniimi&yt	Prä&Men	Palvelu	Fan&Vel	Tru&Wom	

Ohjelmarungon merkitys

- Onko ohjelmarunko oltava näkyvillä lapsille?
– Leirin päätettäviä asioita

Lapsen vaikuttamismahdollisuus

- Lapsen vaikuttamismahdollisuus?
 - Paras tilanne jos lapsi pystyy vaikuttamaan ohjelmaan...
 - ...tai ainakin kokee niin

Suunnitelma B

- Mitkä kaikki asiat voi mennä niin kuin ei suunniteltu?
 - Kaikki
- Varasuunnitelma:
 - Jos sataa
 - Jos joku sairastuu
 - Jos ruoka myöhästyy
 - Jos ohjelma venyy
- Mikä tahansa onkin syy, muistakaa kertoa siitä eteenpäin.

Ohjelmakoulutus

Missä minä olen hyvä?

Kaivamisessa?



Tanssimisessa?



Turvallisuudessa?



Rooleissa?



Huolehtimisessa?



Näyttävyydessä?



Valokuvauksessa?



Missä minä olen hyvä?

Mikä tahansa taitonne onkaan, käyttäkää sitä jotta:

- Teillä olisi mukavampaa tehdä asioita
- Lapsilla olisi mukavampaa kun on joku joka tietää asiasta

Kaikkein tärkeintä leirin ohjelmassa:

Muista olla lapsen kanssa oma itsesi

Ohjelmansuunnittelu

- Varaa riittävästi aikaa
- Suunnittelu kannattaa aloittaa isoista linjoista; ohjelman ideasta, teemasta ja formaatista
 - Mitä ohjelmassa tapahtuu?
 - Mikä vie ohjelmaa eteenpäin?
 - Millaisia hahmoja ohjelmassa on?
- Ohjelma kannattaa jakaa mielessään osiin (esim. alkushow, itse ohjelma, loppushow) ja miettiä kuinka kauan mikäkin osa kestää
- Ohjelmaa kuin ohjelmaa voi suunnitella ja viilata loputtomiin, jossain vaiheessa on vain pakko päättää, että ohjelma on valmis!

Ohjelmansuunnittelu

- Varaa riittävästi aikaa
- Suunnittelu kannattaa aloittaa isoista linjoista; ohjelman ideasta, teemasta ja formaatista
 - Mitä ohjelmassa tapahtuu?
 - Mikä vie ohjelmaa eteenpäin?
 - Millaisia hahmoja ohjelmassa on?
- Ohjelma kannattaa jakaa mielessään osiin (esim. alkushow, itse ohjelma, loppushow) ja miettiä kuinka kauan mikäkin osa kestää
- Ohjelmaa kuin ohjelmaa voi suunnitella ja viilata loputtomiin, jossain vaiheessa on vain pakko päättää, että ohjelma on valmis!

Tehtävä

Jako viiteen

Suunnitelkaa ohjelma missä tulee esiin oman ryhmänne erityisosaamisalueet

Aikaa 1h, jonka jälkeen ne esitellään muille.